

MARTON ÉVA

I.

PÉTER ZSOLT

„A MŰVÉSZETNEK ÉS A SZERELEMNEK ÉLTEM...”¹

Magyarország zenei nagykövete

Aki látta és hallotta Marton Évát zeneakadémiai vizsgaelőadásán, Manon, Tosca, és Tatjana áriáit énekelni, jogosan feltételezhette, hogy fényes karrierje „borítékolva” volt. A friss diplomás énekesnőt, mint „istenadta tehetséget” harangozta be Rajk András a Népszabadság jeles zenekritikusa. A szerződtetés mégsem zajlott teljesen zökkenőmentesen, és bármennyire furcsán hangzik, korunk egyik legnagyobb drámai szopránja operaházi működését prózai szerepben kezdte. Két margitszigeti epizódalakítás után 1968. október 19-én debütált a Magyar Állami Operaház színpadján a Színészkirályné szerepében Szokolay Sándor Hamlet című zenedrámájában. Egy hónappal később az első komoly feladatát annak köszönhetette, hogy kolléganője visszaadta Rimszkij-Korszakov Az aranykakas című meseoperájának női főszerepét, így a második szereposztásban ő alakíthatta Semaha királynőjét az Erkel Színházban.[1] „Marton Éva igazi meglepetést kelt hangjának szépségével, énekének lendületével és alakításnak vonzó bensőségességével” – méltatta alakítást Lózszy János a Népszabadságban.[2]

¹ © Magyar Művészeti Akadémia, 2017

Nemcsak a kritika és a közönség, de az operaház vezetősége is felfigyelt képességeire, munkabíráására. 1970 tavaszán Händel Rodelindáját tűzte műsorára az Operaház, amely nem kis feladatot rótt az énekesekre. A barokk muzsika feszessége, a ritmus, az áriák díszítettsége, intonálási nehézsége óriási koncentrációt és fegyelmet követelt. Marton Éva Rodelinda címszerepében nem egyszerűen megbirkózott a szereppel, hanem „lefegyverző líraisággal, kifejező éneklésével emelkedett társai fölé”. [3]

A Puccini-hősnők sorát a Manon Lescaut címszerepében kezdte, amelyben 1969. április 30-án láthatta először a közönség az Operaházban. Jelentős feladat egy pályakezdő énekes számára, kiváltképp olyan elődök árnyékában, mint Házy Erzsébet, aki legnagyobb sikereit ebben a szerepben aratta. Minimális próbával, szinte a színpadon kellett megalkotnia a karaktert, amely felvonásoként más-más hangi és színészi ábrázolást kívánt. Marton Éva később számos rendezésben énekelte a szerepet, de az újabb feladatok lassan kiszorították Manont a Puccini-repertoárból. 1970. november 3-án mutatkozhatott be pályájának egyik emblemikus szerepében, a Toscában. A próbákkal párhuzamosan zajlott az Erkel-énekverseny, amely az országos népszerűséget jelenthette volna. Mégsem volt kérdéses a választás. Marton Évának a Tosca kellett. „Első pillanattól kezdve jól éreztem magam a szerepben, úgy éreztem, mintha Puccini nekem komponálta volna. Rögtön tudtam, hogy Tosca életem egyik fontos kísérője lesz – nyilatkozta Batta Andrásnak életrajzi könyvében. [4]

1973-ban a Wiener Staatsoper színpadján is ebben a szerepben láthatta először a bécsi közönség. A Tosca-széria egyik legemlékezetesebb vendégjátéka azonban Götz Friedrich konvenciókkal szakító, a darabot újra értelmező rendezéséhez kötődött 1976-ban a müncheni Bayerische Staatsoper színpadján. Kirobbanó sikerének titkát a Münchener Merkur kritikája kiválóan érzékeltette. „Eva Marton már külsőleg is ideális Tosca. Magas, tekintélyt parancsoló jelenség, első megjelenésekor a templomban igazi primadonna. [...] Egy megborzás, amit a megkínzott Cavaradossi látványa idéz elő benne, egy rémült gesztus, amikor Angelotti rejtekhelyét elárulja, egy csüggedt, lehorgasztott fej, amikor Scarpianának értésére adja, hogy beadta a derekát a férfi követelésének – felejthetetlen. Eva Marton hangi adottságát nem lehet eléggé dicsérni. Minden regiszterben tökéletesen kiegyenlített drámai szoprán, telt mélységgel és gömbölyű pianókkal. A hang a magasban ragyogó fényt áraszt, és bámulatos, átütő ereje van. Még a II. felvonás vad, drámai kitörései is bőven belül vannak ereje és képessége határain. A bérletes közönség megérezte, hogy itt valami rendkívüli történt: egy szinte ismeretlen énekesnő, aki a megszokott csúcsformában éneklő világsztárok,

Plácido Domingo és Sherrill Milness ragyogását is elhomályosította." [5] 1980-ban a milánói Scalaban, – a Toszában – egy szerencsés véletlen folytán lépett elő premier-szereplővé Luciano Pavarotti és Ingvar Wixel oldalán. A színlapokon beharangozott Raina Kabaivanska ugyanis néhány nappal a bemutató előtt lemondta az előadást. Alakítását, a közönség mellett a kritikusok is szuperlatívuszokban ünnepelték, s megkapta a Scala Ezüst Rózsa Díját. Legnagyobb „hibakén” csak azt tudták felróni, hogy Marton Éva nem olasznak született. 1970 és 2003 között harminchat városban, közöttük a világ legrangosabb operaházaiban lépett fel a Toszával. Giacomo Puccini másik méltán népszerű hősnőjét, a Turandotot ugyancsak Marton Éva neve fémjelezte hosszú éveken át a nemzetközi operaéletben, hiszen ahogy ő fogalmazott ez az a szerep, amellyel „falakat lehet ledönteni és újabbakat felépíteni”. [6] Az első Turandot-alkításra 1983-ban, Bécsben került sor, amelyet Lorin Maazel vezényelt. Ekkorra már Marton Éva minden falat „ledöntött”, de a hosszú diadalutát még meg kellett tennie. Ugyanebben az évben Hamburgban és Bostonban is bemutatkozott, valamint a MET nagyszabású centenáriumi ünnepségét (1983. október 22.) nyitotta meg a kínai hercegnő nagy áriájával, az *In questa reggia*-val. A milánói Scala hiába próbált meg bevetni mindent, hogy legalább az 1983-as szezonnyitó Turandot-előadásra megnyerje „a magas C királynőjét”, a MET még diplomáciai nyomás hatására sem adta ki énekesnőjét, aki éppen Beethoven *Fideliójának* bemutatójára készült New Yorkban.

A Scalabeli Turandot bemutatkozásra csak két évvel később 1985. április 6-án kerülhetett sor Franco Zeffirelli rendezésében, Lorin Maazel vezényletével. Ugyancsak Zeffirelli álmodta színpadra a MET 1987. március 12-i premierjét, ahol „Marton Éva, mint kegyetlen, jeges hercegnő vulkánként lövellte hangját az *In questa reggia* alatt”. [7] Az évszázad egyik legszebb kiállítású előadásában Plácido Domingo, mint Kalaf és Leona Mitchel mint Liu lépett színpadra James Levine vezényletével.

Hangjának terhelhetősége folytán elsősorban Puccini, Wagner és Richard Strauss nő alakjai határozták meg Marton Éva pályáját, azonban repertoárján a Verdi-hősnők éppúgy megtalálhatóak. Amint azt Batta Andrásnak kifejtette, ez korántsem azt jelenti, hogy Verdinél könnyebb dolga lenne az énekeseknek. Amíg „Verdinél valamennyi regiszternek egyformán zengeni kell, nem lehet törés az énekszólamban”, „különösen fontos a tisztaság, a vonalvezetés, a frázisok íve”, addig „Wagner esetében leginkább a ritmustalanságból derül ki, hogy baj van az énekessel”. „Verdi képes magával húzni, kifeszíteni az énekest, míg a wagneri

hangok tömörebben szólalnak meg. Verdinél nagy hangterjedelemben kell mozogni, jobban igényli a hang rugalmasságát."[8]

1972. július 7-én kapta meg Odabella szerepét Giuseppe Verdi Attila című operájában a Margitszigeten. Amíg a korábbi Verdi-szerepek: a Mennyei hang (Don Carlos), Amélia Grimaldi (Simon Boccanegra) és Alice Ford (Falstaff) a pályakezdő énekes egy-egy lépcsőfokát, addig az equileai királylány hangot és embert próbáló alakja hazai bemutatónak csúcsát jelentette. Alakítása olyan partnerek mellett érdemelte ki a „világklasszis” jelzõt, mint Gregor József (Attila), Kónya Sándor (Ezio) vagy Lamberto Gardelli karmester. Rajk András Népszavában összegezte Marton Éva teljesítményét. „Évtizedek óta alighanem a legkomplettebb operaművész, aki feltűnt »hazánk egén«. Mai ének- és játékkultúrájával, kidolgozott, fesztelen színpadi mozgásával, magatartásával és adott szépségéhez az egész nemes alakításában még megszépülő lényével Verona vagy Salzburg színpadján éppúgy helyén volna, mint a Margitszigeten.”[9] A kritikus minden bizonnyal a jövőbe látott: Salzburgban, 1982-ben Beethoven Fideliójában debütált, a veronai arénában pedig 1984-ben a Tosca címszerepét alakította. A Don Carlos női főszerepét, Erzsébetet 1974-ben, Brüsszelben alakította először, majd később Bécsben, Frankfurtban, Münchenben, Hamburgban és egy alkalommal Budapesten is elénekelt. Ugyancsak 1974-ben debütált A végzet hatalma Leonorájaként a Frankfurt Oper színpadján, amelynek érdekessége, hogy néhány héttel a bemutatót követően, 1974. november 20-án lépett fel először a Don Alvarót alakító Plácido Domingóval. Amint azt a Frankfurter Allgemeine Zeitung kritikája bizonyítja, az akkor már világsztárnak számító énekes mégsem egyedül sütkérezett a sikerben. „A zajos ünneplést joggal kellett megosztania Eva Martonnal, aki pompásan és lenyűgöző intenzitással keltette életre Leonora szerepét.”[10]

A barcelonai Gran Teatre del Liceu színpadán ugyancsak ebben a zeneműben ismerte meg a katalán közönség 1983. február 20-án. Különleges kötelék szövődött a nézők és a vendégművész között, amelyről a helyi kritika a következőképpen számolt be: „Amikor elcsendesült a taps, mely a kiváló soprán, Eva Marton egyik briliáns alakítását követte, egy rajongó felkiáltott »így kell Verdit énekelni!«”. [11] Valóban, Eva Marton példát mutatott, hogyan kell Verdit előadni, és milyen lírai megközelítésből kell megformálni Leonorának, e nagy dráma tragikus sorsú főszereplőjének figuráját. Eva Marton magabiztosan, telt hanggal, kifejezően, és a megjelenített szereplő figurájának mély átélésével, szó szerint példaértékű alakítást nyújtott. Művészetének tökéletességével különleges drámai érzék párosul, mely közvetlen utat talál a közönséghez. Az idézett

felkiáltás helyénvaló volt. „így kell Verdit énekelni.”[12] Amíg Az álarcosbál Ameliáját 1976-ban mindössze három alkalommal énekelte a Frankfurt Operben, addig az Aida – az 1977-es brüsszeli Théâtre Royal, de la Monnaie bemutatóját követően – öt évig szerepelt műsorán. A San Franciscó-i War Memorial Opera House Aidáját ugyanaz a Gianandrea Gavazzini dirigálta, aki évekkel korábban a budapesti Don Carlos előadást, amelyben a Mennyei hang Marton Éva volt. Nem kevésbé számított emlékezetesnek a római Terme di Caracalla, ahol az 1980. július 5-i bemutatóra a természet adta lehetőségeket kihasználva a díszleteket szinte beleépítették a történelmi környezetbe. 1977. június 18-án, tartották az Otello premierjét, amely a Frankfurt Opernél töltött évek utolsó bemutatója volt, és amelyet maga az intendáns, Christoph von Dohnányi vezényelt. Marton Éva tehát születésnapján Desdemona szerepével búcsúzott a frankfurti közönségtől. További Otello-előadásait, összesen tizenegyet már Hamburgban énekelte el.

A legnagyobb sikersorozatot a Verdi-repertoárban A végzet hatalma mellett A trubadúr Leonórájaként könyvelhette el. 1978. június 17-én, a Teatro alla Scala felújításán kapott lehetőséget a bemutatkozásra, mégpedig anélkül, hogy előtte bárhol másutt énekelte volna szerepet. Kollégáit a legjobbak közül válogatták ki: Ermanno Mauro (Manrico), Fiorenza Cossotto (Azucena), Vincente Sardinero (Luna gróf) és Luigi Roni (Ferrando). Az előadást Luchino Visconti rendezte és Zubin Mehta vezényelte. „Az este sztárja kétségtelenül Eva Marton volt, Leonóra szerepében. Hangja mindkét nagyjelenetében pompásan, telten ragyogott, alakítása hihetően hatott, akkor is, amikor nadrágszerepben volt. Nem csoda, ha a lelkes közönség őt különösen ünnepelte” – tudósított sikeréről a Frankfurter Allgemeine Zeitung. [13] Ennek a bravúros bemutatkozásnak egy magyar premier lett a jutalma, 1978. november 11-én ugyanis Bartók Béla A kékszakállú herceg vára című operájának Juditját alakította, a Scala kétszáz éves fennállásának történetében magyarul nyelven először. A trubadúr utolsó előadásai a nem kevésbé rangos MET-hez kötődnek. 1988-ban ő és Luciano Pavarotti a szezonnyitó előadás két sztárja. „Annak ellenére, hogy a Brünnhildék, Turandot-vagy Ortrud-alakításai miatt évek óta nem énekelte Verdi-szerepet, megmutatta, hogy ebben a szerepben is uralja napjaink operaszínpadjait. [...] Hogy éppen napjaink ünnepe drámai szopránja az egyetlen énekesnő a világon, aki nemcsak megtölti a házat, hanem hihetetlen tempóban megszólaltatott koloratúráival az is sikerül neki, ami nagyra becsült szerep elődjének, mint Maria Callas vagy Leontyne Price, akikhez ez a szerep a híres felvételek alapján még közelebb állt, arra világít rá fájdalmas erővel, hogy milyen ritka jelenség ma az igazi Verdi-

szoprán" – lelkesedett az Opernglas kritikusa.[14] A Verdi-szerepektől A végzet hatalma Leonórájával búcsúzott 1992. június 20-án a Wiener Staatsoperben. Némi hezitálás után 1974-ben Marton Éva igent mondott az első Richard Strauss-szerep megformálására, amelyben nem kevés szerepe volt Gérard Mortiernek, a Frankfurt Oper művészeti igazgatójának és a feladat nagyságának. Az árnyék nélkül asszony Császárnéja „rögös utat jár be a gazellából lett természeti lénytől a szerelem és a részvét következtében árnyékot vető asszonyig." „A kezdeti idegenkedés után a tanuláskor nyugalmat és valamiféle bizalmas, intim kapcsolatot éreztem a szereppel, pedig a Császárné hatalmas szerep, és egyben hatalmas kihívás is mind az énekes, mind a színész számára. Emberfeletti lény emberfeletti hang adottságot követel, a szellemek és a sziklák zord birodalmának megfelelően. [...] Az ilyen, csaknem megoldhatatlan feladatok egy zenedráma életre keltőjének legnagyobb kihívásai" – idézte fel emlékeit Batta Andrásnak. [15]

A frankfurti bemutatkozást követően 1977 októberében a hamburgi Staatsoper látványos produkciójában olyan partnerekkel lépett színpadra, mint: Birgit Nilsson (Kelmefestőné), Ruth Hesse (A dajka), René Kollo (A császár) és Donald McIntyre (Barak). A világklasszisokat felvonultató előadást ─ Christoph von Dohnányi hamburgi igazgatói ciklusának első bemutatóját ─ Kurt Horres rendezte. Összesen kilenc nagy operaházban ünnepelhette a közönség, az említetteken kívül: Genfben, Buenos Aires-ben, San Francisco-ban, Chicagóban, Milánóban, Bécsben, valamint a New York-i MET-ben. Mind közül az utóbbit tartotta a legemlékezetesebbnek. „New Yorkban, a MET-ben 1981 októberében Nathaniel Merrill produkciójában alakítottam a Császárnét. A Kelmefestőnét Birgit Nilsson, a Dajkát Mignon Dunn, a Császárt Gerd Brenneis, Barakot pedig Franz-Ferdinand Nentwig keltette életre. A karmester, Erich Leinsdorf úgy vigyázott rám, mintha a lánya lennék. Igen sok bátorság és acélidegzet kellett ahhoz, hogy New Yorkban a közönség kedvence, Leonie Rysanek után énekeljek. A nyomasztó légkör és az igen magas elvárások ellenére az─nap este, 1981 októberében a MET-ben a Császárné az életem egyik kulcsszerepe lett. Letettem a névjegyem. Ehhez persze tudni kell, hogy a tervezett Rysanek helyett Birgit kérésére én énekeltem a Császárnét, Rysanek pedig helyettem Chicagóban Ariadnét. [...] Az előadást követően Birgit Nilsson és én a függöny előtt álltunk, szemben a tomboló közönséggel. Birgit észrevétlenül a függöny mögé lépett és egyedül hagyott a közönséggel szemben, mintegy átadva a stafétabotot. Sohasem felejtem őt: rendkívüli művész és rendkívüli ember volt." [16] Marton Éva azok közé a kivételes előadók közé sorolható, akinek az opera egy

másik „pokolian nehéz” figurájával a Kelmefestőnével is sikerült babérokat szerezni. 1992-ben a húsvéti fesztivál keretében a salzburgi Großes Festspielhaus színpadján, majd a nyári Salzburgi Ünnepi Játékokon debütált Götz Friedrich rendezésében. Berlin, Barcelona és Athén után 2003-ban, Frankfurtban alakította utoljára a szerepet, ahol először lépett színpadra a Császárné szerepében. A statisztikákat összegezve a legnépszerűbb Strauss-alakítás az Elektra volt, és ha hozzávesszük az a tényt, hogy a krétai királylány mellett az opera másik két nőalakját, Krüsothemiszt és Klütaimnesztrát is életre keltette igazi operatörténeti kuriózumról beszélhetünk. Krüsothemiszként a MET-ben 1978-ban, Elektraként Bécsben, 1989-ben, Klütaimnesztraként Barcelonában, 2008-ban debütált. A többségében lírai karakterű hősnők után habozás nélkül fogadta el a Wiener Staatsoper ajánlatát egy kemény és kérlelhetetlen drámai Elektra megformálásra. Harry Kupfer koncepciója, az anyagyűlölő, „sebeket osztó vadállat” figurájának ábrázolása komoly kihívást jelentett számára, mígnem sikerült megérteni a karakterének lényegét. „Ekkor eszembe jutott az, amit egy száműzetésbe kényszerített ellenzéki vallási vezetőről hallottam. Volt egy fényképe arról, akit szenvedélyesen gyűlölt. Nem volt egyebe, csak egy ágy, egy szék, egy asztal és ez a kép. Felakasztotta az ágyával szemközt, hogy láthassa. Így mindig emlékezett arra, milyen hevesen gyűlöl. Tőlem távol áll ez az érzés. Ha az ember gyűlöl valakit, minden energiája arra megy el. Ez óriási veszteség! Elektrát a gyűlölet élteti. És amint meghal gyűlölete tárgya – az anyja –, az ő élete is céltalanná válik, elpusztul ő is” – nyilatkozta Batta Andrásnak. [17]

Bécsben, Salzburgban, Stuttgartban, Barcelonában, New York-ban, Chicagóban, Washingtonban, egyaránt ünnepelték alakítását, amelyet egy elsőrangú lemezfelvétel is megörökített Wolfgang Sawallisch vezényletével az EMI müncheni stúdiójában, 1990-ben. A sikerszéria csúcsára azonban a londoni Covent Garden produkciójával ért fel, amelyben nem csekély része volt másik két „nagyágyúnak” Solti Györgynek, a nagynevű magyar karmesternek, és Götz Friedrich világhírű rendezőnek. Az 1990. március 3-án megtartott bemutatóról Double Hungarian Triumph! (Kettős magyar diadal) címmel közölte méltatását a londoni The Times. „Ha az est alapvetően Marton és Solti kettős magyar diadala volt is, a sikerhez Götz Friedrich hiteles rendezői koncepciója is hozzájárult.” Természetesen méltánylandó, hogy Eva Marton figyelemre méltó színpadi mozgással rendelkezik és már akkor magára vonta a figyelmet, amikor a nyitójelenetben még némán kuporodott össze a padlón. De még ennél is fontosabb, hogy hihetetlen hangi formában énekelt. És nincs itt semmi az Elektrák esetében megszokott keménységből: olyan nő áll előttünk, aki még viszonylag

fiatal, bizonyos értelemben ártatlan, és valóban a meggyalázott ártatlanságról énekel, koncentráltan, tisztán, hitelesen, maró és szűrős szépséggel, még akkor is, amikor tajtékzik a sértő kifejezések áradatától. Semmi kétség, magával ragadó a színpadi játék, mégis Marton Éva énekesi teljesítménye a döntő: énekbeszéd-technikája és hangszínárnyalatainak változatossága egyaránt mutatják, mennyire intelligens módon bányik a hangierőforrásaival, s ez éppúgy lenyűgöző, mint állóképessége." [18]

1989 és 2007 között húsz különböző városban, összesen hetvennégy alkalommal énekelte Elektra szerepét bravúros színészi teljesítménnyel, amelyet 1991-ben még Laurence Olivier-díjra is fölterjesztettek. A Salome címszerepében 1987-ben a párizsi Théâtre des Champs-Élysées színpadján debütált egy koncertelőadáson frenetikus sikerrel, amelyet két évvel később 1989-ben a MET-ben követett a színpadi premier Nikolaus Lehnhoff rendezésében. A rendező értelmezése, amely szerint Salome egy „dekadens és hisztérikus” áldozat, mintsem egy gonosz nőalak, megosztotta a kritikusokat, de abban mindenki egyetértett, hogy koncepció ide vagy oda, Marton Éva olyan csodálatosan énekel, hogy akár a Marson meg lehetett volna rendezni az előadást. A szereptől a barcelonai Grand Tetro Liceu 1991/92 évadnyitó előadásán búcsúzott, amelyet Jochen Ulrich rendezett és Antoni Ros-Marbà vezényelt. Az Ariadne Naxos szigetén genfi bemutatóját 1980-ban tartották. A darab két meglehetősen különböző műfajt ötvöz játékosan: a tragikus operát és a romantikus farce-ot; igazi opera ínycsemegek való csemege. 1980 és 1990 között több feldolgozásban, Kölnben, Hamburgban, a milánói Scalában és Bonnban alakította Ariadne–Primadonna kettős szerepét. Az egyiptomi Heléna címszerepét, amely hangilag a legnehezebb Strauss-szerep, mindössze két alkalommal énekelte a München-i Staatsoper színpadján az 1981-es Münchener Fesztiválon. A Strauss-dalokat viszont folyamatosan koncertpódiumok műsorán szerepeltette. A Négy utolsó ének mellett, amely kezdetektől része volt repertoárjának, Richard Strauss egyik utolsó szerzeménye a Malven című dal ősbemutatója is Marton Éva nevéhez kötődik. Ez utóbbit a CBS kiadó 1985-ben, az énekesnő torontói koncertjén rögzítette.

Egy évvel Az árnyék nélküli asszony zajos sikere után a MET 1982/83-as évadjának szezonnyitó előadásán – a verizmus egyik gyöngyszemében – ismét igazi diadal született. Marton „élő karaktert” kölcsönzött Amilcare Ponchielli Giocondájának, és „szenvédéllyel vont be a közönséget e súlyos dráma forgatagába” – írta Peter G. Davies zenekritikus. [19] Az Opera News ugyancsak elragadtatással tudósított az előadás sztárjáról: „Bőkezűen szórta érzelmi és

vokális kincseit, és felemelte Ponchielli velencei utcai énekesnőjét a magányos hősnő tragikus szférájába. Átgondolva építkezett. Szerepének csúcsára a IV. felvonás „Suicidio”-áriájában érkezett fel, lenyűgözött nagyságával, hömpölygő hangjával, a szereppel való tökéletes azonosulásával. Eva Marton, ez a magas termetű, szépasszony hatalmas hanggal rendelkezik, amely a kifejezés valamennyi árnyalatára és a regiszterek megannyi dinamikájára képes – tudósított az Opera News. [20] 1986 májusában a bécsiek ugyancsak felfokozott hangulatban, mint Jeritza Mária örökösét üdvözlötték a Giocondában, amelyet kétségtelenül a művészi életút legnagyobb alakításai között tart számon az operatörténet.

A Bolygó Hollandi Sentáján kívül nincs olyan jelentős Wagner-hősnő, amelyet ne énekelt volna el. Tulajdonképpen külföldi karrierjét is az első Wagner-szerepnek köszönheti. 1969. február 16-án mutatta be az Operaház A Rajna kincsét amelyben Freiát, az örök ifjúságot és szépséget testesítette meg a kellő hangfekvésben. Ebben a szerepben látta meg Peter Mario Katona, Christoph von Dohnányi asszisztense, felhívta a Maestro, azaz a Frankfurt Oper igazgatójának figyelmét a kivételes hangú tehetségre. A sikeres próbaéneklést követően 1971-ben Mozart Figaro házasságában mutatkozhatott be A grófné szerepében Dohnányi színházában. A kiutazási engedély megszerzése után az 1972/73-as évadott már Frankfurtban kezdhette. Itt elsőként Évát kapta meg a Wagner-szerepek közül A nürnbergi mesterdalnokokban. A korrepetitorok nemcsak a szólamok beállításában és a helyes kiejtésben segédkeztek, de a német kultúra rejtelseibe is bevezették a frissen szerződött, idegen ajkú kolléganőt. Első rangú iskola volt ez, amelyre Marton Éva így emlékezett: „Nagy fegyelem volt: negyedórával a próba kezdete előtt már meg kellett jelenni, persze alaposan felkészülve. Rendszeresek voltak az ún. Összeéneklési próbák, még a színpadi próbák előtt – ez a szokás manapság már csaknem kiveszett az operaházak életéből –; próbaruhát, próbacipőt kaptunk, nem utcai ruhában próbáltunk – ez is egyfajta tartást adott a munkának, amit mindannyian szívesen, jó légkörben végeztünk. [...] Mindazt, amit Budapesten nem volt módomban megtanulni, itt sajátítottam el. Közben nagyszerű előadások születtek.”[21]

Maximális felkészültséggel képességeinek legjavát adhatta, amikor először lépett a New York-i Metropolitan színpadjára A nürnbergi mesterdalnokokban 1976. november 3-án. „Talán a legizgalmasabb bemutatkozást Marton Éva, a magyar szoprán nyújtotta fényes, terjedelmes hangjával, amelyet teljes biztonsággal uralt. Éva szerepét joggal örökölheti, annak egykori birtokosától Birgit Nilssontól...” – tudósított a The Operaphile.[22] Még ugyanebben az évben az Opéra de Marseille

színpadján elvállalta Sieglindét a Walkürben, amelyet Jacques Karpó állított színpadra. A nyolcvanas években pedig már Az istenek alkonya és Siegfried Brünnhildéi között folyt a „harc” a Ringben. A Wagner-birodalom fellegvárába Bayreuthban 1977. augusztus 1-én debütálhatott egy előadáson belül egyszerre két szerepben – ami még Bayreuth történetében is ritkán fordult elő –, ő volt Vénusz és Erzsébet a Tannhäuserben. Az előadást Götz Friedrich rendezte. A kettős siker a következő nyáron megismétlődött, majd tíz évvel később a Houston Grand Opera színpadján. Az említettekén kívül többségben az Erzsébet-alakítások domináltak pályáján. Természetesen a legendás Wagner-szerepek közé tartozott a Lohengrin két ellentétes figurája: Elza és Ortrud. Elzaként Frankfurtban debütált 1976-ban, a Buenos Aires-i Teatro Colónban pedig elnyerte a legjobb debütálónak járó kitüntetését 1979-ben, majd újabb bemutatók hosszú sora következett: Chicago, Hamburg, Zürich, Avignon majd a New York-i MET, ahol 1986-ban hagyta el a szerepet és közben váltott a Lohengrin egy izgalmasabb figurájára Ortrudra, amelynek egyik legnagyobb színházi sikerét köszönhette. A MET 1984. október 2-i előadásáról a Frankfurter Allgemeine Zeitung a következőket írta: „Az est legnagyobb szenzációja mégis Eva Marton Ortrudja volt. Az őrzöngő ünneplés a megszentelt istenek felé tett esküje után a II. felvonásban jó öt percig tartott. Ez volt az első alkalom a MET történetében, hogy egy Wagner-opera előadását meg kellett szakítani. Eva Marton eredetileg nem akarta ezt a szerepet, mivel korábban nem is énekelt. »Én a tiszta Elza vagyok« – mondta. De James Levine olyan Ortrudot akart, aki az opera végén a szerep veszélyes és fontos magas hangjait is könnyedén ki tudja énekelni. Ez volt az előzménye ennek az emlékezetes debütálásnak. Eva Martont az előadás után olyan lelkesedéssel fogadta a közönség, amely Birgit Nilsson nagy, diadalittas napjaira emlékeztetett, és nyilvánvalóan arra utalt, hogy eme sztárpozíciónak, amely a 65 esztendősvéd énekesnő távoztával megüresedett, immár komoly új pályázója van.”[23]

Ez a rövid kirándulásnak ígérkező Wagner-szerep maradt leghosszabb ideig repertoárján, egészen a 2004-es Erkel Színházbeli premierig, amelyet „kiábrándítóan maira formált” a rendező Katherina Wagner – a zeneszerző dédunokája. A Wagner-szerepek sorát Izolda és Kundry zárják. A Trisztán és Izoldában meglehetősen későn léphetett fel, és mindössze két alkalommal; 2000 májusában állt be Ruth Berghaus futó rendezésébe a hamburgi Staatsoperben. Kundry, az opera címszereplőjéhez, Parsifalhoz hasonlóan alakuló, fejlődő karakter. A Megváltó tekintetét feledni nem tudó, és az egy életen át vezeklő nőhöz bensőséges viszony fűzte: „A Parsifal a non plus ultra számomra. [...]

Nagyon mélyen hatott rám, és emberként is formált."[24] A lisszaboni Teatro San Carlóban, 2001-ben mutatkozott be Kundryként, akinek szavai: „nur dienen, dienen" („csak szolgálni, szolgálni") új távlatokat nyitottak Marton Éva számára, ezúttal a magyar komolyzenei életben.

2003-ban tartotta első mesterkurzusát a Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetemen, és alig két évvel később. 2005-ben immáron tanszékvezetőként az új hazai énekes generáció felnevelésének szolgálatába állt. „Azért tértem vissza hazámba, Magyarországra, mert úgy éreztem, át kell adnom mindazt, amit tudok. Pályámra mindig úgy tekintettem, mint egy hosszú gyűjtőútra. Van egy nagy hátizsákom, amit az évek során jól megpakoltam élményekkel, tapasztalattal, tudással, és ezt mind szeretném szétszítani. Arra vágyom, hogy amikor meg kell válnom az élettől, addigra ez a hátizsák üres legyen. Ma már tudom, hogy az odaadó szolgálat az igazi győzelem."[25]

[2017]

[1] Bemutató: 1968. november 15

[2] Lózszy János: Az aranykakas – Rimszkij-Korszakov operája az Erkel Színházban, Népszabadság, 1968. december 10., 7. p

[3] Feuer Mária: A jóságos zsarnok, Élet és Irodalom, 1970. május 9.

[4] Batta András: Marton Éva – A mennyei hang, Helikon Kiadó, 2013. 73. p

[5] Batta András: Marton Éva – A mennyei hang, Helikon Kiadó, 2013. 78–79. p

[6] Batta András: Marton Éva – A mennyei hang, Helikon Kiadó, 2013. 82. p

[7] Robert Kimball: 'Turandot' – Hail oppulence! New York Post. 1987. március [?].

[8] Batta András: Marton Éva – A mennyei hang, Helikon Kiadó, 2013. 158–159. p

[9] Rajk András: Nyári színházak 1972 – Attila – Verdi bemutató a Margitszigeten, Népszava, 1972. július 12.

[10] Batta András: Marton Éva – A mennyei hang, Helikon Kiadó, 2013. 166. p

[11] Manuel Valis, El Pais 1983. február 22.

[12] Manuel Valis, El Pais 1983. február 22.

[13] N. N.: Azért volt egy első az egyenlők között, Frankfurter Allgemeine Zeitung, 1976. március 23.

[14] Batta András: Marton Éva – A mennyei hang, Helikon Kiadó, 2013. 174–175. p

[15] Batta András: Marton Éva – A mennyei hang, Helikon Kiadó, 2013. 104. p

[16] Batta András: Marton Éva – A mennyei hang, Helikon Kiadó, 2013. 107. p

[17] Batta András: Marton Éva – A mennyei hang, Helikon Kiadó, 2013. 116. p

- [18]Batta András: Marton Éva – A mennyei hang, Helikon Kiadó, 2013. 180. p
- [19]Batta András: Marton Éva – A mennyei hang, Helikon Kiadó, 2013. 119. p
- [20]Opera News, Opera News, 1982. december. Batta András: Marton Éva – A mennyei hang, Helikon Kiadó, 2013. 119. p
- [21] Batta András: Marton Éva – A mennyei hang, Helikon Kiadó, 2013. 52. p
- [22] Review of Anthony Coggi on The Operaphile. 1976. november
<http://archives.metoperafamily.org/archives/scripts/cgiip.exe/WService=BibSpeed/fullcit.w?xCID=247250&limit=500&xBranch=ALL&xodate=&xedate=&therm=&x=0&xhomepath=&xhome=>
- [23]Hans Heinsheimer, Frankfurter Allgemeine Zeitung, 1984. október 11. Batta András: Marton Éva – A mennyei hang, Helikon Kiadó, 2013. 144. p
- [24]Batta András: Marton Éva – A mennyei hang, Helikon Kiadó, 2013. 151–152. p
- [25]Batta András: Marton Éva – A mennyei hang, Helikon Kiadó, 2013. 215. p

II.

MARTON ÉVA OPERASZEREPEINEK KIVONATA

- Pylades**; Offenbach, Jacques: Szép Heléna, Margitszigeti Szabadtéri Színpad, 1968. július 6. K: Bródy Tamás, R: Mikó András
- Kate Pinkerton**; Puccini, Giacomo: Pillangókisasszony, Margitszigeti Szabadtéri Színpad, 1968. július 27. K: Komor Vilmos, R: Vámos László
- Színészkirályné**; Szokolay Sándor: Hamlet, Magyar Állami Operaház, 1968. október 20. K: Pál Tamás, R: Mikó András
- Semaha királynője**; Rimszkij-Korszakov: Az aranykakas, Erkel Színház, 1968. november 16. K: Kerekes János, R: Békés András
- Freia**; Wagner, Richard: A Rajna kincse, Magyar Állami Operaház, 1969. február 16. K: Lukács Miklós, R: Békés András
- Mennyei hang**; Verdi, Giuseppe: Don Carlos, Erkel Színház, 1969. március 25. K: Gianandrea Gavazzeni, R: Mikó András
- Manon Lescaut**; Puccini, Giacomo: Manon Lescaut, Magyar Állami Operaház, 1969. április 30. K: Oberfrank Géza, R: Mikó András
- Mária Lujza**; Kodály Zoltán: Háy János, Szegedi Szabadtéri Játékok, 1969.július 19. K: Lukács Miklós, R: Szinetár Miklós
- Koldusasszony**; Petrovics Emil: Bűn / bűnhődés, Magyar Állami Operaház, 1969. október 29. K: Lukács Ervin, R: Mikó András
- A grófné**; Mozart, Wolfgang Amadeus: Figaro házassága, Magyar Állami Operaház, 1969. november 28. K: Koródi András, R: Békés András
- Gerthilde**; Wagner, Richard: A walkür, Magyar Állami Operaház, 1970. január 15. K: Lukács Miklós, R: Békés András
- Rodelinda**; Händel, Georg Friedrich: Rodelinda, Magyar Állami Operaház, 1970. április 25. K: Lukács Ervin, R: Békés András

Mária Lujza; Kodály Zoltán: Hány János, Szegedi Szabadtéri Játékok, 1970. július 18. K: Lukács Miklós, R: Szinetár Miklós

Floria Tosca; Puccini, Giacomo: Tosca, Erkel Színház, 1970. október 3. K: Pál Tamás, R: Békés András

Szaffi; Strauss, Johann: A cigánybáró, Erkel Színház, 1970. november 22. K: Bolberitz Tamás, R: Makai Péter

Amélia Grimaldi; Verdi, Giuseppe: Simon Boccanegra, Erkel Színház, 1971. március 7. K: Kerekes János, R: Oláh Gusztáv

A grófné; Mozart, Wolfgang Amadeus: Figaro házassága, OperaFrankfurt, 1971. április 30. K: Sandner, Alexander, R: Lindtberg, Leopold

Virtus; Monteverdi, Claudio: Poppea megkoronázása, Magyar Állami Operaház, 1971. június 10. K: Erdélyi Miklós, R: Mikó András

Tatjana; Csajkovszkij, Pjotr Iljics: Anyegin, Magyar Állami Operaház, 1971. november 16. K: Koródi András, R: Dombrovskij, Nicolai

Alice Ford; Verdi, Giuseppe: Falstaff, OperaFrankfurt, 1972. január 26. K: Christoph von Dohnanyi, R: Steinboeck, Rudolf

Mathilde; Rossini, Gioachino: Tell Vilmos, Maggio Musicale–Teatro Comunale, Firenze, 1972. május 16. K: Riccardo Muti, R: Sequi, Sandro

Odabella; Verdi, Giuseppe: Attila, Margitszigeti Szabadtéri Színpad, 1972. Július 7. K: Gardelli, Lamberto, R: Del Monaco, Giancarlo

Tatjana; Csajkovszkij, Pjotr Iljics: Anyegin, Opera Frankfurt, 1972. szeptember 18. K: Schrottner, Peter

Donna Anna; Mozart, Wolfgang Amadeus: Don Giovanni, Opera Frankfurt, 1973. március 10. K: Wand, Günter, R: Müllner, Wolfgang

Floria Tosca; Puccini, Giacomo: Tosca, Wiener Staatsoper, 1973. április 9. K: Klobucar, Berislav, R: Wallmann, Margarethe

Donna Anna; Mozart, Wolfgang Amadeus: Don Giovanni, Wiener Staatsoper, 1973. szeptember 7. K: Swarowsky, Hans, R: Zeffirelli, Franco,

Tatjana; Csajkovszkij, Pjotr Iljics–Puskin: Anyegin, Wiener Staatsoper, 1973. november 10. K: Schrottner, Peter, R: Kelch, Werner

Erzsébet; Verdi, Giuseppe: Don Carlos, Théâtre Royal de La Monnaie, Brüsszel, 1974. január 19. K: Boncompagni, Elio, R: Sequi, Sandro / Tessitore, Ugo,

Erzsébet; Verdi, Giuseppe: Don Carlos, Wiener Staatsoper, 1974. február 28. K: Swarowsky, Hans, R: Schenk, Otto

Erzsébet; Verdi, Giuseppe: Don Carlos, Frankfurt Oper, 1974. március 17. K: Petersen, Reinhardt, R: Kasliks, Vaclav

A császárné; Strauss, Richard: Az árnyék nélküli asszony, OperaFrankfurt, 1974. augusztus 25. K: Halász László, R: Schuch, Fritz

Leonora; Verdi, Giuseppe: A végzet hatalma, Frankfurt Oper, 1974. október 12. K: Seibel, Klauspeter, R: Igesz, Bodo

Donna Anna; Mozart, Wolfgang Amadeus: Don Giovanni, Bayerische Staatsoper, München, 1974. december 2. K: Sawallisch, Wolfgang, R: Rennert,

Günther

Donna Anna; Mozart, Wolfgang Amadeus: Don Giovanni, Théâtre Royal de la Monnaie, Brüsszel, 1974. december 31. K: Boncompagni, Elio, R: Landier, Jean-Marc

Donna Anna; Mozart, Wolfgang Amadeus: Don Giovanni, Deutsche Oper Berlin, 1975. január 18. K: Hollreiser, Heinrich, R: Noche, Rudolf

Leonora; Verdi, Giuseppe: A végzet hatalma, Wiener Staatsoper, 1975. április 7. K: Kulka, János, R: Squarzina, Luigi

Rosalinda; Strauss Johann: A denevér, Frankfurt Oper, 1975. május 25. K: Schrottner, Peter, R: Kunz, Erich

Eva Pogner, Wagner, Richard: A Nürnbergi mesterdalnokok, Frankfurt Oper, 1976. január 18. K: Mandl, Alexander, R: Sanjust, Filippo

Sieglinde; Richard Wagner: A walkür, Opéra de Marseille, 1976. május 2. K: Masson, Diego, R: Karpo, Jacques

Tosca; Puccini, Giacomo: Tosca, Bayerische Staatsoper, München, 1976. május 17. K: López-Cobos, Jesús, R: Friedrich, Götz

Eva Pogner, Wagner, Richard: A Nürnbergi mesterdalnokok, Metropolitan Opera House, New York, 1976. november 3. K: Ehrling, Sixten, R: Merrill, Nathaniel

Amelia; Verdi, Giuseppe: Az álarcosbál, Frankfurt Oper, 1976. december 23. K: Mund, Uwe, R: Schuch, Oskar-Fritz

Aida; Verdi, Giuseppe: Aida, Théâtre Royal de la Monnaie, Brüsszel, 1977. január 30. K: Boncompagni, Elio, R: Lindberg, Leopold

Aida; Verdi, Giuseppe: Aida, Teatro de la Zarzuela, Madrid, 1977. május 1. K: Gatto, Armando, R: Frusca, Renzo

Desdemona; Verdi, Giuseppe: Otello, Frankfurt Oper, 1977. június 18. K: von Dohnanyi, Cristoph, R: Puecher, Virginio

Erzsébet/Vénusz; Richard Wagner: Tannhäuser; Bayreuth Festspielhaus, 1977. augusztus 1. K: Sir Davis, Collin, R: Friedrich, Götz

A császárné; Strauss, Richard: Az árnyék nélküli asszony, Hamburgische Staatsoper, 1977. október 2. K: von Dohnanyi, Cristoph, R: Horres, Kurt

Aida; Verdi, Giuseppe: Aida, War Memorial Opera House, San Francisco, 1977. november 18. K: Gavazzeni, Gianandrea, R: Frisell, Sonja

Manon Lescaut; Puccini, Giacomo: Manon Lescaut, Teatro de la Zarzuela, Madrid, 1978. április 21. K: Ros-Marba, Antoní, R: Faggioni, Piero

Leonora; Verdi, Giuseppe: A trubadúr, Teatro alla Scala, Milánó, 1978. szeptember 14. K: Mehta, Zubin, R: Visconti, Luchino

Judit; Bartók Béla: A kékszakállú herceg vára, Teatro alla Scala, Milánó, 1978. november 11. K: Peskó, Zoltán, R: Presszburger György

Khrüszothémisz; Strauss, Richard: Elektra, Metropolitan Opera House, New York, 1978. december 22. K: Leinsdorf, Erich, R: Weber, Wolfgang

Desdemona; Verdi, Giuseppe: Otello, Hamburgische Staatsoper, 1979. február 1. K: Santi. Nello

Erzsébet; Richard Wagner: Tannhäuser; Wiener Staatsoper, 1979. március 28.
K: Prick, Christof, R: von Karajan, Herbert

Elsa; Wagner, Richard: Lohengrin, Teatro Colón, Buenos Aires, 1979.
szeptember 16. K: Maag, Peter, R: Oswald, Roberto

A császárné; Strauss, Richard: Az árnyék nélküli asszony, Teatro Colón,
Buenos Aires, 1979. október 6. K: Janowski, Marek, R: Reinhardt, Georg

Magdalena de Coigny; Giordano, Umberto: André Chénier, Lyric Opera of
Chicago, 1979. november 23. K: Bartoletti, Bruno, R: Gobbi, Tit

Primadonna/Ariadne; Strauss, Richard: Ariadne Naxos szigetén, Grand
Théâtre de Genève, 1980. február 16. K: Sir Pritchard, John, R: Pscherer, Kurt

Floria Tosca; Puccini, Giacomo: Tosca, Teatro alla Scala, Milánó, 1980.
március 15. K: Ozawa, Seiji, R: Faggioni, Piero

Primadonna/Ariadne; Strauss, Richard–Hofmannsthal, Hugo von: Ariadne
Naxos szigetén, Hamburgische Staatsoper, 1980. április 27. K: Hollreiser,
Heinrich, R: Schenk,
Otto

Aida; Verdi, Giuseppe: Aida, Terme di Caracalla, Róma, 1980. július 5. K:
Franci, Carlo, R: Barbieri, Luciano

Elsa; Wagner, Richard: Lohengrin, Lyric Opera of Chicago, 1980. október 10.
K: Janowski, Marek, R: Oswald, Roberto

Floria Tosca; Puccini, Giacomo: Tosca, Teatro di San Carlo, Nápoly, 1981.
február 8. K: Patané, Giuseppe, R: Crivelli, Filippo,

Judit; Bartók Béla: A kékszakállú herceg vára, Kungliga Operan, Stockholm,
1981. február 25. Koncertelőadás K: Doráti Antal

Elvira; Verdi, Giuseppe: Ernani, Hamburgische Staatsoper, 1981. március 19.
Koncertelőadás, K: Santi, Nello

Judit; Bartók Béla: A kékszakállú herceg vára, Staatsoper Hannover, 1981.
március 25. K: Albrecht, Alexander, R: Kreuzer, Dieter

Floria Tosca; Puccini, Giacomo: Tosca, Teatro de la Zarzuela, Madrid, 1981.
április 25. K: Navarro, Garcia, R: Nieva, Francisco

Heléna; Strauss, Richard: Az egyiptomi Heléna, Staatsoper München, 1980.
június 29. K: Sawallisch, Wolfgang, R: Herz, Joachim

A császárné; Strauss, Richard: Az árnyék nélküli asszony, Metropolitan Opera
House, New York, 1981. október 12. K: Leinsdorf, Erich, R: Merrill, Nathaniel /
Donnell, Bruce

Leonora; Beethoven, Ludwig von: Fidelio, Lyric Opera of Chicago, 1981.
november 20. K: Kuhn, Gustav, R: Hotter, Hans

Fedora; Giordano, Umberto: Fedora, Opernhaus Zürich, 1982. március 20. K:
Santi, Nello, R: Azagaroff, Grischa

Floria Tosca; Puccini, Giacomo: Tosca, Teatro Colón, Buenos Aires, 1982.
május 2. K: Perusso, Mario, R: Faggioni, Piero

Leonora; Beethoven, Ludwig von: Fidelio, Großes Festspielhaus, Salzburg,
1982. július 26. K: Maazel, Lorin, R: Lindtberg, Leopold

Gioconda; Ponchielli, Amilcare: Gioconda, Metropolitan Opera House, New York, 1982. szeptember 25. K: Patané, Giuseppe, R: Donnell, Bruce

Elisabeth; Wagner, Richard: Tannhäuser, Metropolitan Opera House, New York, 1982. november 25. K: Levine, James, R: Schenk, Otto / Berkowitz, Phebe

Leonora; Verdi, Giuseppe: A végzet hatalma, Gran Teatre del Liceu de Barcelona, 1983. február 20. K: Rescigno, Nicola, R: Serebinsky, Tito

Magdalena de Coigny; Giordano, Umberto: André Chénier, Wiener Staatsoper, 1983. április 14. K: Chailly, Riccardo, R: Schenk, Otto

Turandot; Puccini, Giacomo: Turandot, Wiener Staatsoper, 1983. június 12. K: Maazel, Lorin, R: Pince, Harold

Leonora; Beethoven, Ludwig von: Fidelio, Metropolitan Opera House, New York, 1983. december 14. K: Tennstedt, Klaus, R: Schenk, Otto / Donnell, Bruce

Brünnhilde; Richard Wagner: Siegfried, War Memorial Opera House, San Francisco, 1984. május 26. K: de Waart, Edo, R: Lehnhoff, Nikolaus

Floria Tosca; Puccini, Giacomo: Tosca, Arena di Verona, 1984. augusztus 10. K: Oren, Daniel, R: Bussotti, Sylvano

Ortrud; Wagner, Richard: Lohengrin, Metropolitan Opera House, New York, 1984. szeptember 24. K: Levine, James, R: Everding, August

Gioconda; Ponchielli, Amilcare: Gioconda, Gran Teatro del Liceu, Barcelona, 1984. december 23. K: Gandolfi, Romano, R: de Tomasi, Giuseppe

Floria Tosca; Puccini, Giacomo: Tosca, Gran Teatro del Liceu, Barcelona, 1985. január 5. K: Gandolfi, Romano, R: Faggioni, Piero

Turandot; Puccini, Giacomo: Turandot, Teatro alla Scala, Milánó, 1985. április 6. K: Maazel, Lorin, R: Zeffirelli, Franco

Brünnhilde; Richard Wagner: Siegfried, War Memorial Opera House, San Francisco, 1985. június 5. K: de Waart, Edo, R: Lehnhoff, Nikolaus

Brünnhilde; Richard Wagner: Az istenek alkonya, War Memorial Opera House, San Francisco, 1985. június 8. K: de Waart, Edo, R: Lehnhoff, Nikolaus

Magdalena de Coigny; Giordano, Umberto: André Chénier, Teatro alla Scala, Milánó, 1985. július 6. K: Chailly, Riccardo, R: Puggelli, Lamberto

Floria Tosca; Puccini, Giacomo: Tosca, Sydney Opera House, 1985. október 16. K: Erede, Alberto, R: Copley, John

Magdalena de Coigny; Giordano, Umberto: Chénier, Gran Teatro del Liceu, Barcelona, 1985. november 22. K: Gandolfi, Romano, R: de Ana, Hugo

Elsa; Wagner, Richard: Lohengrin, Metropolitan Opera House, New York, 1985. december 20. K: Levine, James, R: Everding, August

Turandot; Puccini, Giacomo: Turandot, Boston Opera House, 1986. február 20. K: Caldwell, Sarah, R: Caldwell, Sarah

A császárné; Strauss, Richard: Az árnyék nélküli asszony, Teatro alla Scala, Milánó, 1986. március 6. K: Sawallisch, Wolfgang, R: Ponnelle, Jean-Pierre

Turandot; Puccini, Giacomo: Turandot, Erkel Színház, 1986. április 3. K:

Lukács, Ervin, R: Nádasdy Kálmán / Mikó András
Floria Tosca; Puccini, Giacomo: Tosca, Maggio Musicale–Teatro Comunale, Firenze, 1986. június 21. K: Mehta, Zubin, R: Miller, Jonathan
Gioconda; Ponchielli, Amilcare: Gioconda, Wiener Staatsoper, 1986. május 24. K: Fischer, Ádám, R: Sanjust, Filippo
Floria Tosca; Puccini, Giacomo: Tosca, Metropolitan Opera House, New York, 1986. október 20. K: Navarro, Garcia, R: Zeffirelli, Franco / Kneuss, David
Floria Tosca; Puccini, Giacomo–Sardou, Victorien–Illica, Luigi–Giacosa Giuseppe: Tosca, Opern Bonn, 1986. december 21. K: Navarro, Garcia, R: Monaco, Giancarlo del
Turandot; Puccini, Giacomo: Turandot, Metropolitan Opera House, New York, 1987. március 12. K: Levine, James, R: Zeffirelli, Franco
Turandot; Puccini, Giacomo: Turandot, Covent Garden, London, 1987. május 11. K: Delacote, Jacques, R: Serban, Andrej
Salome; Strauss, Richard: Salome, Théâtre des Champs-Élysées, Párizs, 1987. május 29. Koncertelőadás, K: Janowski, Marek
Brünnhilde; Richard Wagner: A walkür, Grand Théâtre de Genève, 1987. szeptember 8. K: Jordan, Armin, R: Winge, Stein
Floria Tosca; Puccini, Giacomo: Tosca, Opera Philadelphia, 1987. október 6. K: Siciliani, Alessandro, R: Terlezkyj, Roman
Floria Tosca; Puccini, Giacomo: Tosca, Covent Garden, London, 1987. november 26. K: Sinopoli, Giuseppe, R: Zeffirelli, Franco / Judd, Wilfre
Turandot; Puccini, Giacomo: Turandot, Teatro La Fenice, Velence, 1987. december 19. K: Martínez, Miguel Gómez, R: Ponnelle, Jean-Pierre
Erzsébet/Vénusz; Richard Wagner: Tannhäuser; Houston Grand Opera, 1988. április 28. K: Rudel, Julius, R: Schenk, Otto / Sell, David
Leonora; Verdi, Giuseppe: A trubadúr, Metropolitan Opera House, New York, 1988. szeptember 26. K: Levine, James, R: Melano, Fabrizio
Gioconda; Verdi, Giuseppe: Gioconda, War Memorial Opera House, San Francisco, 1988. november 20. K: Kord, Kazimierz, R: Ewers, Anne
Fedora; Giordano, Umberto: Fedora, Carnegie Hall, New York, 1989. január 29. Koncertszerű előadás, K: Queler, Eve
Salome; Strauss, Richard: Salome, Metropolitan Opera House, New York, 1989. február 20. K: Janowski, Marek, R: Lehnhoff, Nikolaus
Leonora; Verdi, Giuseppe: A végzet hatalma, Bécs, Staatsoper, 1989. április 9. K: Navarro, Garcia, R: del Monaco, Giancarlo
Elektra; Strauss, Richard: Elektra, Wiener Staatsoper, 1989. június 10. K: Abbado, Claudio R: Kupfer, Harry
Elektra; Strauss, Richard: Elektra, Großes Festspielhaus, Salzburg, 1989. augusztus 14. K: Abbado, Claudio R: Kupfer, Harry
Elektra; Strauss, Richard: Elektra, Gran Teatro del Liceu, Barcelona, 1990. január 27. K: Mund, Uwe, R: Espert, Nuria
Elektra; Strauss, Richard: Elektra, Covent Garden, London, 1990. március 3. K:

Sir Solti, Georg, R: Friedrich, Götz
Erzsébet; Wagner, Richard: Tannhäuser; Magyar Állami Operaház, 1990.
április 29. K: Medveczky Ádám, R: Szinetár Miklós
Elektra; Strauss, Richard: Elektra, Vlaamse Opera, Antwerpen, 1990. október
9. K: Soltész, Stefan, R: Espert, Nuria
Elektra; Strauss, Richard: Elektra, Carnegie Hall, New York, 1991. március 3.
Koncertszerű előadás, K: Maazel, Lorin
Leonora; Verdi, Giuseppe: A végzet hatalma, Erkel Színház, 1991. március 16.
K: Oberfrank, Géza, R: Mikó András
Salome; Strauss, Richard: Salome, Wiener Staatsoper, 1991. április 21. K:
Janowski, Marek R: Barlog, Boleslaw
Salome; Strauss, Richard: Salome, Gran Teatro del Liceu, Barcelona, 1991.
október 12. K: Ros-Marba, Antoní, R: Ulrich, Jochen
Turandot; Puccini, Giacomo: Turandot, Wembley Arena, London, 1992. január
2. K: Sir Downes, Edward, R: Serban, Andrej
Turandot; Puccini, Giacomo: Turandot, Lyric Opera, Chicago, 1992. január 11,
K: Bartoletti Bruno, R: Farlow, William / Hockney David
A kelmefestőné; Strauss, Richard: Az árnyék nélküli asszony, Großes
Festspielhaus, Salzburg, 1992. április 11. K: Sir Solti, Georg, R: Friedrich, Götz
Brünnhilde; Wagner, Richard: A walkür, Oper Bonn, 1992. június 7. K:
Russell-Davies, Dennis, R: Riber, Jean-Claude
Elektra; Strauss, Richard: Elektra, Lyric Opera, Chicago, 1992. szeptember, 29,
K: Slatkin, Leonard, R: Friedrich, Götz
Elektra; Strauss, Richard: Elektra, Opéra Bastille, Párizs, 1992. október 26. K:
Kout, Jiri, R: Pountney, David
Ortrud; Wagner, Richard: Lohengrin, Gran Teatre del Liceu, Barcelona, 1992.
december 14. K: Uwe Mund, R: Friedrich, Götz
Turandot; Puccini, Giacomo: Turandot, Washington National Opera, 1993.
február 20. K: Mercurio, Steven, R: Mansouri, Lofti
Judit; Bartók Béla: A kékszakállú herceg vára, Théâtre du Châtelet, Párizs,
1993. április 23. K: Dutoit, Charles, R: Braunschweig, Stéphanie
Gertrúd; Erkel Ferenc: Bánk bán, Magyar Állami Operaház, 1993. szeptember
11. K: Nagy, Ferenc, R: Kerényi Imre
Turandot; Puccini, Giacomo: Turandot, War Memorial Opera House, San
Francisco, 1993. október 7, K: Runnicles, Donald, R: Hockney, David
Brünnhilde; Wagner, Richard: A walkür, Lyric Opera, Chicago, 1993.
november 23, K: Mehta, Zubin, R: Everding, August
Turandot; Puccini, Giacomo: Turandot, Grand Opera, Houston, 1994 április 21,
K: DeMain, John, R: McClintock, Peter / Hockney, David
Turandot; Puccini, Giacomo: Turandot, Teatro Colón, Buenos Aires, 1994.
június 17. K: Rudel, Julius, R: Oswald, Roberto
Turandot; Puccini, Giacomo: Turandot, Palacio de Bellas Artes, Mexico City,
1994. július 3. K: Silipigni, Alfredo, R: Uzan, Bernard

Brünnhilde; Wagner, Richard: Siegfried, Lyric Opera, Chicago, 1995. január 24. K: Mehta, Zubin, R: Everding, August

Asszony; Schoenberg, Arnold: Várakozás, + **Judit;** Bartók, Béla: A kékszakállú herceg vára, Teatro La Fenice, Velence, 1995 május 23. K: Karabtshevsky, Isaac, R: Marini, Giorgio

Turandot; Puccini, Giacomo: Turandot, Arena di Verona, Verona, 1995. július 28. K: Oren, Daniel, R: Montaldo, Giuliano

Elektra; Strauss, Richard: Elektra, Palau, de la Música, Valencia, 1995. december 16. Koncertelőadás, K: Galduf, Richard

Brünnhilde; Richard Wagner: Az istenek alkonya, Lyric Opera of Chicago, 1996. február 17. K: Mehta, Zubin, R: Everding, August

Brünnhilde; Richard Wagner: A walkür, Lyric Opera of Chicago, 1996. március 12. K: Mehta, Zubin, R: Everding, August

Brünnhilde; Richard Wagner: Siegfried, Lyric Opera of Chicago, 1996. március 14. K: Mehta, Zuben, R: Everding, August

Santuzza; Mascagni, Pietro: Parasztbecsület, Erkel Színház, 1996. május 9. K: Medveczky Ádám, R: Galgóczy Judit

Santuzza; Mascagni, Pietro: Parasztbecsület, Wiener Staatsoper, 1996. június 11. K: Luisi, Fabio, R: Ponnelle, Jean-Pierre

Turandot; Puccini, Giacomo: Turandot, Theatro Municipal, São Paulo, 1996. október 1. K: Malheiro, Luiz Fernando, R: Oswald, Roberto

Elektra; Strauss, Richard: Elektra, National Opera, Washington 1997. március 1. K: Fricke, Heinz, R: Moshinsky, Elijah

Gioconda; Ponchielli, Amilcare: Gioconda, Magyar Állami Operaház, 1997. május 9. K: Medveczky, Ádám, R: Mikó András

Elektra; Strauss, Richard: Elektra, Théâtre Antique de Fourvière, Lyon, 1997. június 14. K: Nagano, Kent, R: Kokkos Yannis

Ortrud; Wagner, Richard: Lohengrin, Hamburgische Staatsoper, 1998. január 18. K: Metzmacher, Ingo, R: Konwitschny, Peter

Sekrestyésné; Janáček, Leoš: Jenufa, Hamburgische Staatsoper, 1998. április 5. K: Schneider, Peter, R: Rendezte: Tambosi, Olivier

Gioconda; Ponchielli, Amilcare–Hugo, Victor–Boito, Arrigo: Gioconda, Deutche Oper Berlin, 1998. június 27. R: Sanjust, Filippo

A kelmefestőné; Strauss, Richard: Az árnyék nélküli asszony, Deutche Oper Berlin, 1998. szeptember 26. K: Thielemann, Christian, R: Arlaud, Philippe

Elektra; Strauss, Richard: Elektra, Teatro Real, Madrid, 1998. november 3. K: Navarro, Garcia, R: Brockhaus, Henning

Kundry; Wagner, Richard: Parsifal, Palau de la Música Catalana, Barcelona, 1998. december 27. Koncertelőadás, K: Ros-Marbá, Antoni

Judit; Bartók Béla: A kékszakállú herceg vára, Teatr Wielki-Opera Narodowa, Varsó, 1999. április 16. K: Kaspszyk, Jacek, R: Kijowski, Janusz

Ortrud; Wagner, Richard: Lohengrin, Gran Teatro del Liceu, Barcelona, 2000.

március 18. K: Schneider, Peter, R: Konwitschny, Peter
Izolda; Richard Wagner: Trisztan / Izolda, Hamburgische Staatsoper, 2000.
május 20. K: Metzmacher, Ingo, R: Berghaus, Ruth
Ortrud; Wagner, Richard: Lohengrin, Los Angeles Opera, 2001. szeptember
15. K: Nagano, Kent, R: Schell, Maximilian
A kelmefestőné; Strauss, Richard: Az árnyék nélküli asszony, Megaron, Athén,
2002. szeptember 6. K: Schoenwandt, Michael, R: Hampe, Michael
Morgan le Fey; Albéniz, Isaac: Merlin, Teatro Real, Madrid, 2003. május 28.
K: de Eusebio, John, R: Dew, John
Manon Lescaut; Puccini, Giacomo: Manon Lescaut, Frankfurt Oper, 2003.
augusztus 30. K: Barbacini, Maurizio, R: Kirschner, Alfred
Sekrestyésné; Janáček, Leoš: Jenufa, Magyar Állami Operaház, 2004. március
13. K: Kovács, János, R: Vidnyánszky, Attila
Ortrud; Wagner, Richard: Lohengrin, Erkel Színház, 2004. május 2. K:
Simonov, Yuri, R: Wagner, Katharina
Elektra; Strauss, Richard: Elektra, Deutsche Oper am Rhein, Duisburg, 2004.
december 4. K: Fiore, John, R: Winge, Stein
Gertrúd; Erkel Ferenc: Bánk bán, Szegedi Szabadtéri Játékok, 2006. augusztus
18. K: Kesselyák, Gergely, R: Szikora, János
Sekrestyésné; Janáček, Leoš: Jenufa, Deutsche Oper am Rhein, Düsseldorf,
2007. szeptember 26. K: Fiore, John, R: Rendezte: Winge, Stein
Klütaimnesztra; Strauss, Richard: Elektra, Gran Teatro del Liceu, Barcelona,
2008. február 9. K: Weigle, Sebastian, R: Joosten, Guy
Klütaimnesztra; Strauss, Richard: Elektra, Grand Théâtre de Genève, 2010.
szeptember, 10, K: Soltész, Stefan, R: Nel, Christof
Gertrúd; Erkel Ferenc: Bánk bán, Magyar Állami Operaház, 2011. szeptember
4, K: Héja Domonkos, R: Káel, Csaba.

III.

DISCOGRAPHY & FILMOGRAPHY

I. Solo Recordings

1./ Éva Marton – The 1971-77 Recordings

HUNGAROTON HCD 12651-2

Márta Szirmay, Kolos Kovács, Conductors: András Kórodi, György Lehel, Ervin Lukács

2./ Éva Marton – R. Wagner: Operatic Arias and Scenes (1983)

SEFEL SEF-CD 5024

Éva Marton, Philharmonia Orchestra of London, Conductor: Árpád Joó

- 3./ Éva Marton – R. Strauss
Concert in Toronto, Roy Thompson Hall, 1985.
CD CBS 42019 Live.
Éva Marton, Toronto Symphony Orchestra, Conductor / Piano: Andrew Davis
- 4./ Éva Marton – G. Puccini Arias (1985)
CD CBS 42167
Éva Marton, Münchner Rundfunkorchester, Conductor: Giuseppe Patanè
- 5./ Éva Marton with the New York Harp Ensemble (1987)
HUNGAROTON HCD 12939
Éva Marton, New York Harp Ensemble, Artistic Director: Aristid von Würtzler
- 6./ Éva Marton in Concert
20. Anniversary Gala Concert - 3. IX. 1988. Budapest, Congress Center
HUNGAROTON HCD 31546 Live.
Éva Marton, Hungarian State Symphony Orchestra, Conductor: Julius Rudel
- 7./ Christmas with Éva Marton
13. XII. 1994. Budapest, Matthias Church – Christmas Concert
HUNGAROTON CLASSIC HCD 31672 Live.
Éva Marton, István Ella – organ, Hungarian Radio and Television Children's
Choir
Conductor: János Reményi / Gabriella Thész
- 8./ Éva Marton – A. Schönberg: Erwartung; R. Wagner: Wesendonck-lieder,
Tristan und Isolde – Vorspiel und Isoldes Liebestod (1997)
HUNGAROTON HCD 3174
Éva Marton, Symphony Orchestra of the Hungarian Radio and Television
Conductor: John Carewe (Schoenberg) / János Kovács (Wagner)
- 9./ Éva Marton – A. v. Zemlinsky, A. Schönberg, F. Schreker, E.W. Korngold
(1999)
HUNGAROTON HCD 31932
Éva Marton, Hungarian Radio and Television Symphony Orchestra, Conductor:
John Carewe
- 10./ Éva Marton – G. Puccini Romanzas & Arias (2002)
HUNGAROTON HCD 32240, CD OPERAMI OP 02
Éva Marton, Miskolc Chamber Orchestra, Miskolc Symphony Orchestra,
Conductor / Piano / Organ: László Kovács
- 11./ Miklós Varga: Europe (1998, Budapest, XVII. European Championships in
Athletics)
SZABAD TÉR CD 19801
Éva Marton, Miklós Varga

II. Opera, Oratorio, Symphonic Music, Operetta and Chamber Music Recordings

1./ Eugen d'Albert: Tiefland – Marta (1982-83)

CD ACANTA 43481

Éva Marton, Carmen Anhorn, René Kollo, Bernd Weikl, Bodo Brinkmann, Kurt Moll

Münchner Rundfunkorchester, Chor des Bayerischen Rundfunks, Musikalische Leitung: Marek Janowski

2./ Béla Bartók: A kékszakállú herceg vára (Duke Bluebeard's Castle) – Judit (1987)

CD CBS 44523

Éva Marton, Samuel Ramey

Hungarian State Symphony Orchestra, Conductor: Adam Fischer

3./ Ludwig van Beethoven: 4. Sinfonie in B-Dur, Op. 60.; Ah, perfido! Op. 65. (1982)

CD CBS 37209

Beethoven: 4. Sinfonie in B-Dur, Op. 60.; Ah, perfido! Op. 65.

Éva Marton, English Chamber Orchestra, Conductor: Michael Tilson Thomas

4./ Ludwig van Beethoven: Fidelio – Leonore (1983. 08. 05. Salzburger Festspiele)

CD ORFEO 908 152 Live

Éva Marton, James King, Tom Krause, Theo Adam, Aage Haugland, Lilian Watson, Thomas Moser, Chor der Wiener Staatsoper, Wiener Philharmoniker, Lorin Maazel.

5./ Arrigo Boito: Mefistofele – Margherita / Elena (1988)

CD SONY 44983

Éva Marton, Plácido Domingo, Samuel Ramey

Hungarian State Symphony Orchestra, Hungarian Opera Chorus, Conductor: Giuseppe Patané

6./ Giovanni Bottesini: Vorks for Double Bass Vol Vol 3. (2003)

HUGAROTON HCD 31968

Éva Marton, Gergely Járdányi – double bass, István Lantos

7./ Alfredo Catalani: La Wally – Wally (1989)

RCA Recording: CD BMG / Eurodisc 69073

Éva Marton, Francisco Araiza, Alan Titus, Francesco Ellero d'Artegna

Münchner Rundfunkorchester, Chor des Bayerischen Rundfunks

Conductor: Pinchas Steinberg

- 8./ Erkel Ferenc: Bánk bán – Gertrudis (1993)
CD ALPHA LINE RECORDS 005-07
Éva Marton, Ingrid Kertesi, András Molnár, Tamás Daróczy, István Gáti,
Michele Kálmándi, János Gurbán, Csaba Airizer
Budapest Symphonists, Hungarian Festival Chorus, Conductor: Géza Oberfrank
- 9./ Erkel Ferenc: Bánk bán – Gertrudis (2001)
CD - Warner Music Hungary 0927 44606
Éva Marton, Andrea Rost, Atilla Kiss B., Dénes Gulyás, Lajos Miller, Sándor
Sólyom-Nagy, Attila Réti, Kolos Kováts,
Orchestra for Hungarian Millennium, Hungarian National Chorus, Honvéd Male
Chorus
Conductor: Tamás Pál
- 10./ Umberto Giordano: Andrea Chénier - Maddalena (1979, Chicago, Lyric
Opera)
CD GALA 100.562 Live
Éva Marton, Plácido Domingo, Renato Bruson, Conductor: Bruno Bartoletti
- 11./ Umberto Giordano: Andrea Chénier – Maddalena (1986)
CD CBS 42369
Éva Marton, José Carreras, Giorgio Zancanaro, Klára Takács, József Gregor
Hungarian State Symphony Orchestra, Hungarian Radio and Television Chorus
Conductor: Giuseppe Patané
- 12./ Umberto Giordano: Fedora – Fedora (1985)
CD CBS 42181
Éva Marton, José Carreras, Veronika Kincses, Janos Martin, József Gregor,
Kolos Kováts
Symphony Orchestra of the Hungarian Radio and Television, Conductor:
Giuseppe Patané
- 13./ Michael Haydn: Church Music (1973)
HUNGAROTON HCD 11678-2
Michael Haydn: Missa Sancti Aloysii, Offertorium pro festo SS. Innocentium,
Offertorium pro festo cuiuscunque S'tae Virginis et Martyris
Éva Marton; Imre Sulyok & János Sebestyén – organ, Győr Philharmonic
Orchestra, Győr Girl's Choir, Conductor: Miklós Szabó
- 14./ Kálmán Imre - Operettas (1998)
CD CAPRICCIO 10849
Éva Marton, Jyrki Niskanen
WDR Radio Orchertra Köln, Musikalische Leitung: Michail Jurowski
- 15./ Erich Wolfgang Korngold: Violanta - Violanta (1979)
CD CBS 79229
Éva Marton, Ruth Hesse, Siegfried Jerusalem, Horst R. Laubenthal, Walter

Berry

Münchner Rundfunkorchester, Chor des Bayerischen Rundfunks
Musikalische Leitung: Marek Janowski

16./ Franz Liszt: Die Legende von der Heiligen Elisabeth – Elisabeth (1984)
HUNGAROTON HCD 12694-96

Éva Marton, Sándor Sólyom-Nagy, István Gáti, Kolos Kováts, József Gregor
Hungarian State Symphony Orchestra, Budapest Chorus
Male Chorus of the Hungarian People's Army
Conductor: Árpád Joó

17./ Franz Liszt: Via Crucis (1971)
HUNGAROTON HCD 11678

Éva Marton, Éva Andor, Adrienne Csengery, Erzsébet Komlóssy, Zsuzsa
Németh, Attila Fülöp, Sándor Sólyom-Nagy, Ferenc Begányi
Gábor Lehotka – organ, Budapest Chorus, Conductor: Miklós Szabó

18./ Gustav Mahler: 2. Sinfonie in c-Moll, „Auferstehung" (1983)
CD SONY 38667

Éva Marton, Jessye Norman
Wiener Philharmoniker, Wiener Staatsopernchor, Musikalische Leitung: Lorin
Maazel

19./ Wolfgang Amadeus Mozart: Die Zauberflöte – I. Dáma(1971)
Hungarian Radio

József Réti, Éva Andor, József Gregor, Éva Lehoczky, Zsolt Bende, György
Melis, Éva Marton, Eszter Kovács, Zsuzsa Divéky
Symphony Orchestra of the Hungarian Radio and Television, Conductor: Miklós
Erdélyi

20./ Amilcare Ponchielli: La Gioconda – Gioconda (1987)
CD CBS 44556

Éva Marton, Livia Budai, Anne Gjevang, Giorgio Lamberti, Sherrill Milnes,
Samuel Ramey
Hungarian State Symphony Orchestra, Hungaroton Opera Chorus
Conductor: Giuseppe Patané

21./ Giacomo Puccini: La fanciulla del West – Minnie (1991)
CD RCA 09026 60597 2

Éva Marton, Dennis O'Neill, Alain Fondary, Jan-Hendrik Rootering, Franz
Hawlata
Münchner Rundfunkorchester, Chor des Bayerischen Rundfunks
Musikalische Leitung: Leonard Slatkin

22./ Giacomo Puccini: Tosca – Tosca (1977, Wien, Staatsoper)
CD MYTO 014.249

Éva Marton, Giacomo Aragall, Kostas Paskalis, Dimiter Uzunov
Dirigent: Alberto Erede

23./ Giacomo Puccini: Tosca – Tosca (1988)
CD SONY 45847

Éva Marton, José Carreras, Juan Pons, István Gáti, Italo Tajo, József Gregor
Hungarian State Symphony Orchestra, Hungarian Radio and Television Choir
Conductor: Michael Tilson Thomas

24./ Giacomo Puccini: Turandot – Turandot (1983, Wien, Staatsoper)
CD CBS 42181 Live.

Éva Marton, Katia Ricciarelli, José Carreras, Waldemar Kmentt, Helmut
Wildhaber, Heinz Zednik, Robert Kerns, John-Paul Bogart, Kurt Rydl
Musikalische Leitung: Lorin Maazel

25./ Giacomo Puccini: Turandot – Turandot (1992)
CD RCA 09026 60898 2

Éva Marton, Margaret Price, Ben Heppner, Jan-Hendrik Rootering
Münchener Rundfunkorchester, Chor des Bayerischen Rundfunks
Musikalische Leitung: Roberto Abbado

26./ Ottorino Respighi: Semirama – Semirama (1990)
HUNGAROTON HCD 31197-98

Éva Marton, Veronika Kincses, Lando Bartolini, Lajos Miller, László Polgár
Hungarian State Symphony Orchestra, Hungarian Radio and Television Choir
Conductor: Lamberto Gardelli

27./ Gioachino Rossini: Guglielmo Tell – Mathilde (1972, Firenze, Maggio
Musicale)

CD GOLDEN AGE OF OPERA - BONGIOVANNI 197 / 199 Live.

Éva Marton, Nicolai Gedda, Norman Mittelmann, Vittorio Terranova, Agostino
Ferrin, Mario Rinaudo, Luigi Roni
Direttore d'orchestra: Riccardo Muti

28./ Schönberg: Gurre-Lieder – Tove (1991. New York, Avery Fischer Hall)
CD SONY 48077 Live.

Éva Marton, Florence Quivar, Gary Lakes, Jon Garrison, John Cheek, Hans
Hotter
New York Philharmonic Orchestra, New York Choral Artists, Conductor: Zubin
Mehta

29./ Richard Strauss: Elektra – Elektra (1990)
CD EMI 7 54067 2

Éva Marton, Cheryl Studer, Marjana Lipovšek, Hermann Winkler, Bernd Weikl,
Kurt Moll
Symphonie-Orchester und Chor des Bayerischen Rundfunks
Musikalische Leitung: Wolfgang Sawallisch

30./ Richard Strauss: Salome – Salome (1990)

CD SONY 46717

Éva Marton, Brigitte Fassbaender, Heinz Zednik, Keith Lewis, Bernd Weikl
Berliner Philharmoniker, Musikalische Leitung: Zubin Mehta

31./ Giuseppe Verdi: La forza del destino – Leonora (Highlights)

HUNGAROTON LPX 11609, HUNGAROTON HCD 12651-2

Éva Marton, Kolos Kováts, Béla Karizs, Lajos Miller, Margit Ercse, György
Bordás

Budapest Philharmonic Orchestra, Hungarian Radio and Television Chorus
Conductor: András Kórodi

32./ Giuseppe Verdi - duett – Éva Marton & György Melis

Hungarian Radio, CD: Verdi: Il trovatore – duet, In: Great Hungarian Voices –
György Melis – HUNGAROTON HCD 32151

Éva Marton, György Melis

Symphony Orchestra of the Hungarian Radio and Television, Conductor: Tamás
Pál

33./ Richard Wagner: Die Walküre – Brünnhilde (1988)

CD EMI 7 49534 2

Éva Marton, Cheryl Studer, Waltraud Meier, Reiner Goldberg, James Morris,
Matti Salminen

Sinfonieorchester des Bayerischen Rundfunks, Conductor: Bernard Haitink

34./ Richard Wagner: Siegfried – Brünnhilde (1990)

CD EMI 7 54290 2

Éva Marton, Kiri Te Kanawa, Jadwiga Rappé, Siegfried Jerusalem, Peter Haage,
James Morris, Theo Adam, Kurt Rydl

Sinfonie-Orchester des Bayerischen Rundfunks, Musikalische Leitung: Bernard
Haitink

35./ Richard Wagner: Götterdämmerung – Brünnhilde (1991)

CD EMI 7 54485 2

Éva Marton, Jane Eaglen, Marjana Lipovšek, Anne Sofie von Otter, Jard van
Nes, Siegfried Jerusalem, Thomas Hampson, Theo Adam, John Tomlinson,
Sinfonie-Orchester und Chor des Bayerischen Rundfunks, Conductor: Bernard
Haitink

36./ Richard Wagner: Die Walküre – Akt I. – Sieglinde (1985. New York,
Avery Fischer Hall)

CD CBS 39745 Live.

Éva Marton, Peter Hofmann, Martti Talvela

New York Philharmonic Orchestra, Conductor: Zubin Mehta

37./ Richard Wagner: Lohengrin – Ortrud (1994)

CD RCA 09026 62646 2

Éva Marton, Sharon Sweet, Ben Heppner, Sergei Leiferkus, Bryn Terfel, Jan-Hendrik Rootering
Symphonieorchester des Bayerischer Rundfunks, Chor des Bayerischen Rundfunks
Musikalische Leitung: Colin Davis

III. Official Opera Gala and Concert Recordings

1./ José Carreras e le grandi voci festeggiano l'Arena – La grande notte a Verona (8. VIII. 1988. Arena di Verona)

CD POLYPHON 836 447 Live.

José Carreras & Éva Marton, Montserrat Caballé, Ghená Dimitrova, Ileana Cotrubas, Aprile Mollo, Mara Zampieri, Natalia Troitskaya, Daniela Dessi, Sonja Ghazarian, Elena Obraztsova, Paola Scalera, Plácido Domingo, Giacomo Aragall, Peter Dvorsky, René Kollo, Vincenzo La Scola, Luca Canonici, Antonio Ordóñez, Leo Nucci, Juan Pons, Silvano Carroli, Bonaldo Giaiotti, Ferruccio Furlanetto, Ruggero Raimondi, Samuel Ramey, Francesco Ellero d'Artegna

Orquesta Sinfonica di Madrid, Direttore d'orchestra: José Collado, Carlo Franci

2./ Le donne di Puccini – Puccini-Gala (12. XI. 1994. München)

CD: NIGHTINGALE CLASSICS 7063197 Live.

Éva Marton, Gabriela Beňáková, Edita Gruberova, Gwyneth Jones
Münchener Rundfunkorchester, Dirigent: García Navarro

3./ Let's Save the Liszt Academy!

HUNGAROTON HCD 31841 Live.

(Concerts in Budapest / Hungarian State Opera, Franz Liszt Academy of Music/, 1995, 1997, 1998)

Éva Marton, Éva Pánczél, Bartók String Quartet, Conductor: Ervin Lukács, János Kovács

IV. Opera Videography and DVD

1./ Isaac Albéniz: Merlin – Morgan le Fay (2003. Madrid, Teatro Real – Live World Premier)

VHS and DVD BBC / Opus Arte B0001RVRX6 Live.

Éva Marton, Carol Vaness, Stuart Skelton, David Wilson-Johnson
Director d'orchestra: José de Eusebio, Director d'escena: John Dew

2./ Erkel: Bánk bán – Gertrudis (2001, Movie Film)

FHS and DVD - Warner Music Hungary 0927 44606

Andrea Rost, Éva Marton, Atilla Kiss B., Dénes Gulyás, Lajos Miller, Sándor Sólyom-Nagy, Attila Réti, Kolos Kovács

Orchestra for Hungarian Millennium, Hungarian National Chorus, Honvéd Male

Chorus

Conductor: Tamás Pál, Director: Csaba Káel, Cinematographer: Vilmos Zsigmond

3./ Umberto Giordano: Andrea Chénier – Maddaléna (1985. Milano, Teatro alla Scala)

VHS and DVD: Warner Vision NVC Arts 3984 26655-2 Live.

Éva Marton, José Carreras, Piero Cappuccilli

Direttore d'orchestra: Riccardo Chailly, Regista: Lamberto Puggelli

4./ Almicare Ponchielli: La Gioconda – Gioconda (1986, Wien, Staatsoper)

VHS ARTHAUS 100 232 (PAL), DVD ARTHAUS 100 233 Live.

Éva Marton, Plácido Domingo, Ludmilla Semtschuk, Matteo Manuguerra, Margarita Lilowa, Kurt Rydl

Dirigent: Adam Fischer, Inszenierung / Bühnenbild / Kostüme: Filippo Sanjust

5./ Giacomo Puccini: Tosca – Tosca (1984, Arena di Verona)

VHS and DVD: NVC Arts 4509 99219-2 Live.

Éva Marton, Giacomo Aragall, Ingvar Wixell

Direttore d'orchestra: Daniel Oren, Regista: Sylvano Bussotti

6./ Giacomo Puccini: Tosca – Tosca (1985, Sydney, Opera House)

VHS and DVD: KULTUR VIEDEO 1213 (NTSC) Live.

Éva Marton, Lamberto Furlan, John Shaw

Conductor: Alberto Erede, Production: John Copley

7./ Giacomo Puccini: Turandot - Turandot (1983, Wien, Staatsoper)

VHS and DVD: Arthaus Musik 107319 Live.

Éva Marton, José Carreras, Katia Ricciarelli

Musikalische Leitung: Lorin Maazel, Inszenierung: Harold Prince

8./ Giacomo Puccini: Turandot - Turandot (1987, New York, Metropolitan Opera House)

VHS and DVD: DG UCBG 1007; DG 073 058-9 Live.

Éva Marton, Plácido Domingo, Leona Mitchell, Paul Plishka

Conductor: James Levine, Production / Set designer: Franco Zeffirelli

9./ Giacomo Puccini: Turandot - Turandot (1993, San Francisco, War Memorial Opera House)

VHS and DVD: ARTHAUS 100 088 (PAL) Live.

Éva Marton, Lucia Mazzaria, Michael Sylvester, Kevin J. Langan

Conductor: Donald Runnicles, Production and Design: David Hockney, Stage Director: Peter McClintock

10./ Richard Strauss: Elektra - Elektra (1989, Wien, Staatsoper)

VHS and DVD ARTHAUS 100 016; ARTHAUS 100 049 Live.

Eva Marton, Cheryl Studer, Brigitte Fassbaender, James King, Franz

Grundheber

Musikalische Leitung: Claudio Abbado, Inszenierung: Harry Kupfer

11./ Richard Strauss: Die Frau ohne Schatten – Färberin (1992, Salzburger Festspiele)

VHS and DVD: DECCA 071 425-9 Live.

Cheryl Studer, Éva Marton, Andrea Rost, Elizabeth Norberg Schulz, Marjana Lipovšek, Thomas Moser, Herbert Lippert, Robert Hale, Bryn Terfel

Musikalische Leitung: Sir Georg Solti, Inszenierung: Götz Friedrich

12./ Giuseppe Verdi: Il trovatore - Leonora (1988, New York, Metropolitan Opera House)

VHS and DVD DG 073 002-9 (NTSC) Live.

Éva Marton, Dolora Zajick, Luciano Pavarotti, Sherrill Milnes, Jeffrey Wells

Conductor: James Levine, Production: Fabrizio Melano

13./ Richard Wagner: Lohengrin - Elsa (1986, New York, Metropolitan Opera House)

VHS and DVD: DG 073 4176; DG 6727 Live.

Éva Marton, Leonie Rysanek, Peter Hofmann, Leif Roar, Anthony Raffell, John

Macurdy Conductor: James Levine, Production: August Everding

14./ Richard Wagner: Tannhäuser – Elisabeth (1982, New York, Metropolitan Opera House)

VHS and DVD: DG 073 4171; DG B 0006580-09 Live.

Richard Cassilly, Eva Marton, Bernd Weikl, Tatiana Troyanos, John Macurdy

Conductor: James Levine, Production: Otto Schenk

V. Opera Gala Videography and DVD

1./New York, Metropolitan Opera House – Centennial Gala 1983. 10. 22.)

VHS and DVD: DG 001326309 Live.

Éva Marton: G. Puccini: Turandot – Turandot „In questa reggia...” Cond.:

James Levine

2./ José Carreras e le grandi voci festeggiano l'Arena – La grande notte a Verona (1988. 08. 08., Arena di Verona)

VHS and DVD: Arthaus Music 101403 Live.

Éva Marton: G. Puccini: Manon Lescaut – Manon áriája a IV. felvonásban.

IV.

A YOUTUBE-N TALÁLHATÓ FELVÉTELEIBŐL

[TELJES LEJÁTSZÁSI LISTA MEGTEKINTÉSE](#) (200 felvétel)

[TELJES LEJÁTSZÁSI LISTA MEGTEKINTÉSE](#) (14 felvétel)

© 1992 HUNGAROTON RECORDS LTD.

[TELJES LEJÁTSZÁSI LISTA MEGTEKINTÉSE](#) (17 felvétel)

© 2003 HUNGAROTON RECORDS LTD.

V.

AZ ÉVSZÁZAD MAGYAR DÍVÁJA² MARTON ÉVÁT BEVÁLASZTOTTÁL AZ OPERAVILÁG LEGENDÁS ÉNEKESEI KÖZÉ Réfi Zsuzsanna interjúja

“Marton Éva intelligens, kifinomult színpadi játékaival, hatalmas, mégis hajlékony hangjával az ideális drámai szoprán megtestesítője. Azon kevesek közé tartozik, akik egyaránt nagy sikerrel énekelik az olasz és a német operaszerepeket, s ennem köszönhetően olyan legendákkal emlegetik együtt, mint Lotte Lehmann, Nellie Melba vagy Maria Callas” - írja a magyar drámai szopránról John Louis Di Gaetani Meghívó az operába című könyvében. S hogy a magyar díva mennyire tartozik a zenei világ legendás énekesei közé, az is példázta, hogy az eEgyesült Államokban nemrégiben rendezett szavazáson az évszázad öt legjobb szopránja közé választották. Marton Éva Maria Callas, Anna Moffo és Leontyne Price mögött végzett a negyedik helyen.

Gramofon: Van valami, amire ilyenkor még vágyakozik az ember?

Marton Éva: Az álmok, a vágyak veszélyes dolgok. Én például hosszú éveken keresztül ábrándoztam egy saját szigetről, amelyre csak a legkedvesebb barátomat akartam meghívni, Egyszer aztán egy ilyen magányos földdarabon töltöttük a szabadságunkat. Az édes vizet hajóval kellett hozatni, a hurrikán derékszögűre törte a fákat, és a kristálytisza tengerben nem lehetett túl mélyre úszni a cápaveszély miatt. Ekkor lemondtam az én “kék szigetemről”, s azóta egyetértek azzal a gondolattal, hogy “annyira talán senki sem bűnös, hogy minden álmát kiérdeemelje.” Az éneklésben pedig úgy érzem, ha az ember feljut a csúcsra, akkor megpróbálja tartani azt a nívót, azt a színvonalat, amelyet magának állított.

Gramofon: Az a ferencvárosi kislány, aki a Bakáts téren játszott, álmodozott valaha arról, hogy világhírű énekesnő lesz?

M. É.: Akkor még fogalmam sem volt minderről. Gyerek voltam, mint a többiek, csak talán kicsit fogékonyabb, mint az átlag, és rengeteg minden érdekelt. Különböben a mai napig gyakran álmodom a kerületről, ahol felnőttem, sok visszatérő

² Gramofon, 2000. december-január

éjszakai képem van a környékről, s Lónyay utcai troliról. S érdekes érzés, hogy ma Ferencváros díszpolgára vagyok.

Gramofon: Kamaszként sem érzett máshoz kedvet, csak a muzsikához?

M.É.: Egy ideig régész szerettem volna lenni, izgalmasnak tartottam, hogy bepilanthatok letűnt világok életébe. Imádtam a görög, egyiptomi kultúrát, mindent elolvastam róla, amit csak lehetett. Jó tanuló kislány voltam, rendes magaviseletű, szorgalmas, aki nagy ritkán követett el egy-egy csínyt. A zene hamar az életem meghatározójává vált. Hatévesen, fogatlan kis copfusként az iskola izzadtság-szagú tornatermében először Bartók Mikrokozmoszát játszottam el a zongorán. Nekem erre otthon nem volt lehetőségem, a háború alatt kibombáztak bennünket, örültünk, hogy megélünk valahogy. Én mindenesetre elmentem egyedül beiratkozni a zeneiskolába, és kölcsönkottából gyakoroltam. S aztán az énektanárnőm felfigyelt a hangomra, és elküldött énekelni tanulni. Így kezdődött az egész. véletlenül, az emberek segítőkészségén múlt, hogy elindult a zenei pályám.

Gramofon: Önt az eltelt évtizedek alatt többször választották New Yorkban az év énekesnőjévé, az év művészevé, örökös tagja a bécsi Staatsopernek. Mi az, amire a legbüszkébb, mit jelent Önnek Európa, a "nagyvilág"?

M. É.: Több mint huszonöt éve adódott az a lehetőségem, hogy szerződéssel a zsebemben, hazám határát átlépve elindulhattam Európa, a nagyvilág megismerésére és – titkos vágyként – meghódítására. Éltem az adott lehetőséggel, és mozgalmas mindennapjaim nagyban hozzájárultak ahhoz, hogy kontinensünk felbecsülhetetlen művészi értékeit magamévá tegyem, s ami tudást csak lehet, magamba szívjak, bár féltő, hogy így is csak a töredékére került sor. Munkán révén egyre mélyült, egyre bensőségesebb lett a kapcsolatam Európával, Amerikával. Lassan éppúgy otthon éreztem magam Spanyolországban, mint Németországban vagy az Amerikai Egyesült Államokban. A városok köszöntenek, ismerős arcok nevetnek rám itt is, ott is, mintha csak tegnap váltunk volna el. Megismerik a magyart, aki nekik énekel. Erre büszke vagyok, akárcsak arra, hogy a munkámat itthon is elismerik. A kitüntetéseim között ott van a Kossuth-díj a Bartók-Pásztory, valamint A magyarság hírnevéért elismerés.

Gramofon: Évente ötven-hatvan előadásban lép színpadra, s az operairodalom legnehezebb női főszerepeit alakítja. Mi a titka ennek a teljesítménynek?

M. É.: Először is a szüleimtől erős szervezetet, jó idegeket, egészséges alkatot örököltem. Az iskola és a sport pedig kitartásra és céltudatos küzdésre nevelt. Első zeneakadémiai tanárom, Rösler Endre megtanított a zeneművek megismerésének és befogadásának a metódusára, ami a saját testével muzsikáló énekesnél mindig

egyét jelent a teljes testi-lelki azonosulással. Utána dr. Sipos Jenő lett a mesterem, aki szintén a zenei anyanyelvre alapozta a képzést, nem másolt idegen iskolát, hanem a magyar nyelv hangzását tágította zeneivé. A Zeneakadémián kiváló tanári kar – élén Kroó Györggyel, Szöllősy Andrással – volt segítségünkre, s mindez hozzájárult ahhoz, hogy felkészültség tekintetében később minden szégyen nélkül vehettem fel a versenyt a külföldi kollégákkal. Felvértezten indulhattam sok-sok felejthetetlenül kemény csatába, hogy a megálmodott karrieremet elérjem. Úgy érzem, nem hoztam tanáraimra szégyent, s a témérdek tőlük kapott tudásért a mai napig hálás vagyok.

Gramofon: Pályája alakulásának tevékeny részese a férje is. Dr. Marton Zoltán sebészorvosi karrierje mellett az Ön menedzselésével foglalkozott és foglalkozik ma is. Önt szerette meg előbb vagy a muzsikát?

M. É.: Neki már gyerekkora óta a zene, a színház a mániája, s amikor még nem is ismert, már akkor is lelkes operarajongó volt. Aztán talán az irántam érzett szeretet és tisztelet miatt kezdett a menedzseléssel foglalkozni. Kemény ember, jól tud elemezni, és roppant logikusan gondolkodik.

Gramofon: Az első számú kedvencének Richard Strausst nevezte, de ugyanolyan szívesen lép színpadra Wagner, Verdi és Puccini darabjaiban is. Kik mégis a legkedvesebbek?

M. É.: Miután eddig pályafutáson sorá az olasz és a német szerepeket egyaránt számos alkalommal énekeltem, nehéz megmondanom, hogy melyik a kedvenc zeneszerzőm, illetve nőalakom. Akadnak kulcsszerepek, amelyekkel messzire jutottam, ilyen Leonóra A végzet hatalmából vagy A trubadúrból, Tosca, Manon Lescaut, Turandot, Gioconda, Fedora vagy az André Chénier Madeleine-je. De említhetem Salomét, Elektrát, Ortrudot, A Ring Brünnhildéjét, Bartók Juditját vagy az újabbak közül a Jenufa Buryjännéjét. Azt hiszem, a sorból nem lehet csak egyet kiválasztani, örülök, hogy ezek a gyönyörű lehetőségek megadattak nekem és én éltem-élek velük.

Gramofon: Az Ön számára mennyire nehéz az énekes színpadi magányossága?

M. É. Nagyon lassan megtanultam, hogy tulajdonképpen a színpadra vezető út az, ami összetettsége, bonyolultsága miatt a legnehezebb. A pódiumon állni és énekelni már maga a megváltás. Magányosnak, elhagyatottnak sosem éreztem magam, nem is volt rá időm. A „piszkos” munkát, a tárgyalást, a szerződést a férjem végezte, nekem “csupán” a végrehajtó szerep maradt. Bízva hangomban, istenadta tehetségemben és nem utolsósorban a Zeneakadémián kapott alapos, magas fokú

képzésben, álltam és állom a sarat Domingóval, Pavarottival, Carrerasszal és a többi világhírű kollégával. Mindez számomra magával ragadó élmény.

Gramofon: Köztudott Önről, hogy másokkal és önmagával szemben is maximalista, hogy az Ön számára nem létezik hakni vagy kevésbé fontos feladat. Ha az ember ennyire a legjobb teljesítményére törekszik, akkor minden pillanata a zenéről szól?

M.É.: Én a muzsikának rendelek alá mindent, de időnként töltődnom is kell. Szívesen ülök be egy jó színház előadásra, nézek meg egy érdekes tárlatot. Kikapcsolódást jelentenek nekem a könyvek, sokat olvasok, élvezem a nyelvet, a gyönyörű kifejezéseket. S ha van egy kis pihenőm, némi szünetem, akkor remekül érzem magam attól is, hogy monte-carlói otthonunkban magyar specialitásokat főzök a barátainknak. Élvezem azokat a napokat, amikor a férjemmel sétálunk a tengerparton, ha úszhatom, ha jut időnk egy teniszpartira, vagy ha ebéd után, kávé mellett backgammon-csatákat vívhatunk.

Gramofon: Utazások, próbák, előadások és koncertek. Szigorúan beosztott egy operadiva napja?

M. É.: A világ legrendszeretlenebb életét élem. Mindenhol alkalmazkodnom kell az adott színház követelményeihez. Az olaszok és spanyolok délután, este szeretnek próbálni, az amerikaiaknál inkább délelőtt folyik a munka. De akkora legzsúfoltabbak a napjaim, amikor itthon vagyok. Budapesten ugyanis számos olyan ember él, akit szeretek, akivel igyekszem találkozni, beszélni. S persze a magyarországi szereplések abból a szempontból is különlegesek, hogy ebben a városban otthon érzem magam. Ha az Ybl-palotában vagy az Erkel Színházban énekelek, egykori osztálytársaim, barátaim vesznek körül a színpadon és a zenekari árokban.

Gramofon: Az eltelt évtizedek alatt változott, más lett a zenével való viszonya?

M.É.: A karrierem elején csak egy volt fontos számomra, az, hogy az angolomat tudatosan fejlesszem, kényesen ügyeljek arra, mi jó, mi az, ami meghaladja a képességeimet. Gyakorlatilag hagytam magam természetes úton fejlődni. Kétségkívül így a szerepformálásra jutott kevesebb energiám, e téren joggal vethettek szemre hiányosságokat, számomra ugyanis a kijelölt út befutása volt fontos. A nyolcvanas években éreztem magam hangilag annyira biztosnak, hogy a játékban emocionálisan is teljesen átadjam magam az adott figurának a színpadnak. S így már megint más örömet hozott a szereplés, az éneklés, élveztem és élvezem a

különböző nőalakok életre keltését. Ma már ott tartok, – s most például a barcelonai Homoki András rendezte Árnnyék nélküli asszony Kelmefestőnőjére gondolok – hogy úgy érzem, játszom a színpadon, ahol mellesleg énekelnem is kell. Utánozni nem utánoztam soha senkit, így példaképem sincs. A színpadon nem akarok és nem is tudok mást adni, mint saját magamat.

Gramofon: A mai napig képes bármire rácsodálkozni a világban. Hogyan lehet megőrizni ezt a nyitottságot?

M. É.: Hétköznapián hangzik, de ha már nem reagálunk a mindennapok történéseire, megszűntünk létezni. Azért kell nyitott szemmel járni, mert a sok rossz mellett rengeteg szépet is rejt a világ. Et kellene észrevennünk, felfedeznünk, és nem folyton csak a rosszat látni, egymást bántani.

Gramofon: Mesterkurzusokon is átadja a tapasztalatát a fiatal énekeseknek?

M. É.: Ritkán adok mesterkurzust, egyrészt azért, mert a sok beszéd nagyon fárasztó, másrészt a nehéz szerepek miatt nekem is egyre több időt kell regenerálódással töltenem. Egyelőre, Istennek hála, magammal vagyok elfoglalva, de a pályafutásom végén valamilyen formában biztosan fogok a fiatal, főleg hazai, de nemzetközi énekesgárdával is foglalkozni.

Gramofon: Milyen tervei vannak itthon, mennyire kíván részt venni a magyar zenei életben?

M.É.: Szeretném az évek folyamán összegyűjtött tapasztalataimat hazánk zenei életének a javára fordítani. Ez természetesen attól is függ, hogy az illetékesek milyen feladatokat szánnak nekem. Én mindenesetre teljesen nyitott vagyok. Egyébként a haza közönség legközelebb szeptember 5-én találkozhat velem, amikor a Farkas Ferenc emlékére rendezett koncerten lépek pódiumra a Magyar Tudományos Akadémia Dísztermében. A hangversenyen a zeneszerző nekem komponált dalait fogom először előadni.

Gramofon: Milyen érdekességek várnak még Önre a szezonban?

M.É.: Decemberben Japánban turnézom, ezt követően pedig Lisszabonban a Parsifal Kundryját alakítom. Itthon márciusban, a Tavaszi Fesztiválon szerepelek ismét, amikor a Bánk bán koncertszerű előadásában Gertrudist alakítom, majd májusban egy jótékonysági hangversenyen a Solti Kamarazenekar kíséretével énekelek, Jövőre vár még rám több Turandot és Ortrud Hamburgban, Münchenben, valamint a szintén Ortrud szerepében lépek színpadra Los Angelesben. Ez lesz

Placido Domingo igazgatásának nyitó előadása, s a tengerentúli Wagner-produkció rendezője Maximilian Schell, dirigense Kent Nagano.

Gramofon: Ha összegezzük az eddigi pályáját, életét, akkor jó Marton Évának lenni?

M. É.: Boldog vagyok, hogy Marton Éva lehetek és vagyok. Én nagyon is rendben vagyok magammal, annak ellenére, hogy nincs könnyű természetem. Mindenesetre a férjem nem miattam lett teljesen ősz, már fehér volt a haja.

VI.

A MÁSODIK KARRIER³

„MARTON MARADTAM MINDIG – AZ ERÉNYEIMMEL ÉS A HIBÁIMMAL” – VALLJA AZ ÉNEKESNŐ

Réfi Zsuzsanna interjúja

„Hatalmas hátizsákom az évek során megtelt élményekkel, tapasztalatokkal, ismeretekkel, és ezt mind szeretném szétszítani. Arra vágyom, hogy amikor meg kell válnom majd az élettől, akkorra ez a hátizsák üres legyen. Mert ma már tudom, hogy az odaadó szolgálat a valódi győzelem.” Így szól annak a rendkívüli asszonynak, Marton Évának a hitvallása, akinek ez év júniusában ünnepelhetjük a hetvenötödik születésnapját, s aki mindenütt, a New York-i MET-ben, a bécsi Staatsoperben s a milánói Scalában egyaránt magával ragadta közönségét. Amikor egy korábbi hercegnő, Birgit Nilsson azt mondta neki egy közös próbán, hogy ő lesz a következő Turandot, a felvetés megdöbbenette, de hamar kiderült, a svéd szopránnak igaza volt. Utódjaként az évek során Marton Éva ugyanolyan legendássá vált ebben a szerepben, akár csak Nilsson. Egyedülálló nőalakjának titkairól ősszel már a fiatal énekeseknek mesél, ugyanis rendhagyó posztgraduális kurzust indít a Zeneakadémián. A világjáró énekesnővel, professor emeritával szerepformálásról, a fiatalok felkészítéséről, mai lehetőségeiről, s persze a róla elnevezett énekversenyéről is beszélgettünk.

- Különleges új képzési programot indít a következő tanévben a Zeneakadémián. Mi mindent foglal magában ez az új program, s honnan jött az ötlete?

³ Lyukasóra, 2018. június

- Már körvonalazódnak a nemzetközi, posztgraduális kurzus beindításának a tervei. Elképzeléseink szerint 2018 őszétől, a Zeneakadémia szervezésében egy régi vágyam teljesül. Mesterkurzust fogok vezetni, ahol magam adom a mindenkori kurzus témáját, s a felvett jelentkezőket meghatározott időn belül – egy szemeszter alatt folyamatosan – tanítom majd a kívánt szerepre. Az elmúlt évek alatt ugyanis több énekes érdeklődött itthon és külföldön, hogy hol, mikor tartok mesterkurzust. Vigh Andrea, a Zeneakadémia rektorasszonya ebben az évben szintén feltette a kérdést, hogy volna-e kedvem a Zeneakadémián tartósan mesterkurzust vezetni. Örömmel fogadtam el az ajánlatát. Fontos, hogy a már színpadon lévő fiatal énekes konzultálni tudjon egy-egy szerep nehézségeiről, s „élőben” találkozzon olyan énekestanárral, aki maga is átélte a figura megformálásával járó kétértelműségeket és szükséges javításokat, ráadásul pályája során már egy tapasztaltabb énekestől, karmestertől is elleshetett számos titkot. Tapasztalatom szerint a mai, rohanó világban már nem létezik elmélyült, alapos felkészülés egy újabb szerepre, s az az érzésem, mintha egyre kevésbé értenének a megfelelő énekhangok kiválasztásához. A próbaidő is rövidebb, s így nem jut elég idő a figurák kidolgozására. A 2018–2019-es tanév mesterkurzusait már március végén, április elején meghirdetik, s az érdeklődő énekesek hanganyagot, életrajzzal jelentkezhetnek a Zeneakadémia által megadott címen. Az érkező felvételeket meghallgatva választom ki azokat, akikkel dolgozni szeretnék. A következő évben Puccini Turandot című operája kapja a főszerepet. Egyaránt lesznek aktív és passzív énekesek, s a kurzus zárásaként a fiatal előadók bemutatják majd a tanult anyagot.

- *Említette azt is, hogy soha nem másolt senkit. Önben hogyan alakult, változott egy-egy figura a pályája során? Mely szerepekkel azonosult a legjobban, s miért?*
- Nem kellett másolnom senkit, akadtak jócskán saját elképzeléseim. Én Marton maradtam mindig, erényeimmel és – ha volt – hibáimmal együtt. A szívemhez legközelebb Tosca, Turandot, Gioconda és az Elektra szerepei álltak. Nem véletlen, hogy az utóbbit, Richard Strauss Elektráját választottam a Magyar Művészeti Akadémián, 2014. április 11-én megtartandó székfoglaló előadásom témájának. Többek között azért is, mert akkor ünnepeltük Richard Strauss születésének 150. évfordulóját, s mert pályafutásom alatt nem könnyű darabjait rendszeresen énekeltem. Az Elektrában – s ez zenetörténeti ritkaság – mind a három női szerepet megformáltam. Először Khrüszothémiszt, Elektra testvérét 1979-ben, a New York-i Metropolitanban, aztán Elektrát, 1989-ben a bécsi Staatsoperben, végül Klütaimnesztrát, az anyát, 2008-ban a barcelonai Teatro del Liceu-ban. Szerettem ezeket a figurákat. Elektra az egyik legnagyobb szerepem volt, a megformálásával

igyekeztem új látásmódot hozni a zene világába. Ennek a hősnőnek nem a robusztusságát, erőszakosságát, hanem inkább a lírai oldalát próbáltam előtérbe állítani. Azt, hogy mi által alakult ki benne a mindent elsöprő gyűlölet. Egy szerep megformálásakor különböző ráhatások érnek. Hála Istennek, sohasem voltam olyan énekes, aki azt mondja, én csak így tudom elénekelni ezt és ezt a nőalakot. Mindig vágytam az új koncepciókra, amelyek újabb és újabb ötleteket adtak. Elektrát például egy éven belül három különböző helyen, három nagy rendezővel állítottam színpadra, s közben felvettem lemezre is Wolfgang Sawallisch mesterrel. Bécsben – ahol az első Elektrát énekeltem – Harry Kupfer és Claudio Abbado voltak a „szüleim”. Jól tudtam, hogy úgy szeretném a színpadra állítani, ahogyan még soha senki nem tette: az évek alatt Elektra elveszítette a nemét, bár ugyan felnőtt, de csak egy vegetáló élőlény maradt. Bécsset követte a lemezfelvétel Münchenben. Amikor annak idején rögzítettük Wolfgang Sawallisch karmesterrel ezt az operát, akkor megértettem, hogy a zenében olyan érzéseket, érzelmeket is meg lehet jeleníteni, átadni, közvetíteni, amelyek szavakkal nem megfogalmazhatók. Olyan lelki állapotba lehet általa kerülni, amit akkor él át az ember, amikor táncol. Önfeledten, boldogan... Aztán Barcelona következett, s Núria Espert rendezésében teljesen mássá vált ez a Strauss-hősnő: lágyabb, nőiesebb, szenvedőbb lett. Már azt csináltam a színpadon, amit akartam, teljesen felszabadultam. A közönség szeretett, ahogy én is őket. Megértettek és értékelték azt, hogy nem spórolok a hangommal, érzéseimmel. Utána Londonban, a Covent Gardenben léptem színpadra, a Götz Friedrich és Sir Solti György párossal. Ez a közös munka volt a csúcspont, és az eredmény sem maradt el: óriási sikerünk volt! „Double Hungarian Triumph” – írta a premier után másnap szalagcímként a The Times. A három rendezés alatt kialakult a végleges Elektrám, ami aztán végigkísért pályafutásomon. S következtek a további előadások, koncertek, így többek között a legendás Elektra – koncertszerűen – 1991. március 3-án, a New York-i Carnegie Hallban, a Bécsi Filharmonikusokkal, Lorin Maazel vezényletével. Elektrát sajnos a Magyar Állami Operaházban nem tudtam elénekelni, eljátszani, túl sok „törpe” akadályozta, hogy bemutatkozhassak életem egyik legnagyobb szerepében a hazai közönségnek...

- Miként lehet átadni a szerepekről való tudást, s azt a növendékekre szabni? S a tanítványok hogyan tudják a legjobban befogadni a sok évtizedes éneklés, sok száz előadás alakította kifejezést?

- A tanítványoknak a „tudást” átadni akkor lehet elsősorban, ha a tanár hiteles, s nem kíván lehetetlent a hallgatótól. Mottóm: „ha nekem sikerült, neked is sike-

rülni fog.” Kétségkívül hosszú és türelmes munkát igényel mindkét részről. Számos buktatót kell áthidalni, megoldani közösen. Meg kell találni például közösen azt a pontot, amikor már képes megoldani egy jól megtámasztott magasságot. Az önbizalom hiánya, a félelem, a gátlások jelentik a legnagyobb fékezőerőt. Ezek legyőzése, a belső és a külső hallás közös nevezőre hozása néha nagyon sok időt vesz igénybe. Hosszú folyamat, amíg a levegő vétele és a célnak megfelelő adagolása is optimális lesz, s míg a fiatal énekes megérti mindezt és tudja is alkalmazni a szerepek megformálásakor.

S akkor még nem beszéltem a különböző stílusok elsajátításáról... Nagy türelemre van szükség magával és másokkal szemben is, míg mindez a végén összeáll.

- *Máig emlékszem arra, ahogy a Jenufában Templomos asszonyként színpadra lép, s megdermeszti a levegőt... Lehet ezt tanítani?*

- Nem. A személyiségét minden civil és nem civil, hivatásos előadóművész az évek alatt alakítja ki, formálja. Ezalatt az érzésvilágom gazdagabb és színesebb lesz. Idővel elő tudom hívni az átélt vagy olvasott, látott, aztán pedig már az elképzelt eseményeknél fellépő érzéseket is. Az ember képzeletvilága egyre gazdagodik. Például én színeket láttam, ha énekeltem. A hangom is átalakult, már akkor, ha csak láttam a zeneszerzők által beírt előírásokat: dolce, agitato, dolorose stb. A Jenufában én voltam a Küsterin-Templomosasszony, aki a falu közösségét összetartotta: szülésnél segített, templomban a miséknél, az embereket támogatta, a bizalmasukká vált, respektálták. Ő volt a VALAKI a faluban, s aztán következett a személyes drámája, hiszen nevelt lánya miatt gyilkosságot követett el... Talán az egyik legmegrázóbb mű, amiben pályafutásom során felléptem, kegyetlen, de szép szerep.

- *Ősszel nemcsak mesterkurzus indul, hanem ismét összemérhetik tudásukat a fiatal énekesek az önről elnevezett énekversenyen. A hírek szerint vártnál nagyobb a túljelentkezés. Mi az oka, hogy ennyire népszerű ez a verseny?*

- Kétségkívül ebben nagy szerepet játszik Budapest szépsége, a Zeneakadémia egyedülálló intézménye, világszerte ismert vendégszeretetünk. S az is, hogy én még a „rég gárda” élő, aktív tagja vagyok. Közismert, hogy mindig az igazat mondom, nem vezetek félre senkit. Ezt szoktam meg magam is a férjemtől, s így van rendjén. A színpadon mindig őszinte voltam, amit tudtam, mindent odaadtam. Nem spóroltam egyetlen hangot sem a következő előadásra. Mindenütt hitelesen énekeltem, játszottam. Mindez biztosan közrejátszik a fiatal énekesek döntésében.

Nemsokára lezárul a jelentkezési határidő, s az aspiránsokat mind szeretettel és tisztelettel hallgatjuk meg zsűritársaimmal - Kocsár Balázssal és Kiss B. Atillával –, és kiválasztjuk a legjobbakat az élő versenyre.

- Mennyire volt elégedett a két előző megmérettetéssel, s miben változik, miben lesz más ez a harmadik seregszemle?

- A felújított Zeneakadémia megnyitása után már alig egy évvel, 2014 szeptemberében sikerült megszerveznünk és lebonyolítanunk az I. Marton Éva Nemzetközi Énekversenyt. A sikeren felbátorodva tervbe vettük, hogy – a nemzetközi tapasztalat szerint – ezt a megmérettetést két évenként rendszeresítjük. 2016 őszén is rendeztünk seregszemlét, s az együttműködés a Zeneakadémiával – az előkészítő szervezésben és a verseny lebonyolításában – mindkét alkalommal kiváló volt. A második versenyen már a középdöntő és a döntő a több kamerás, élő internetes közvetítésnek köszönhetően több, mint harminc országban, Japántól az Egyesült Államokig, Norvégiától Brazíliáig akár okostelefonról is követhetővé vált. A megmérettetés döntőjét a Bartók Rádió élő adásban közvetítette, a versenyről az MTVA 55 perces filmen számolt be. Rendkívül pozitív hazai és külföldi visszajelzések érkeztek. A verseny után közvetlenül, bónuszként három napos ingyenes mesterkurzust tartottam a fiataloknak, a nyerteseknek és a kevésbé sikereseknek egyaránt. Ráadásul ez a három napos, telt házas kurzus alkalmat adott arra, hogy kihasználjam a Zeneakadémia adta csodás lehetőségeket, s egyben reklámozzam is az intézményünket. Nem hiszem, hogy van még egy felsőfokú zenei intézmény a világon, amely ilyen patinás és egyben korszerű környezetet kínál a tanuláshoz. S talán a megmérettetés sikerét az is jelzi, hogy az eddigi énekversenyek díjazottjai közül többek között a 2014-es nagydíjas Vörös Szilviát állandóan foglalkoztatja a Magyar Állami Operaház, rendszeresen koncertezik, s már külföldön is bontogatja szárnyait, többek között most kapott kétéves szerződést a bécsi Staatsopertől. A 2014-es verseny második díjasa, Tatiana Zhuravel ukrán koloratúrszoprán kiválóan alakította Eötvös Péter A szerelemről és más démonokról című operájának női főszerepét a Magyar Állami Operaház 2017-es, januári premierjén. A 2016-os második díjas magyar, Horti Lilla, a Zeneakadémia nemrég végzett hallgatója rendszeresen lép fel koncerteken és dalesteken, s már szerződése van a Magyar Állami Operaházban, többek között Mimit énekelt a 2017-es decemberi Bohémélet előadásokban, továbbá Rosalindát a pécsi Denevérben. Szép jövő áll előtte is. Készülünk hát már a harmadik sorozatra is, amelynek szeptember 10-16 között ad otthont a Zeneakadémia. A Marton Éva Nemzetközi Énekversennyel megtisztelve érezve magam, szívesen adtam hozzá a nevem.

Egy régi álmom vált valóra, hogy így mi is sikeresen bekapcsolódhattunk a nemzetközi énekversenyek vérkeringésébe. Nagyon remélem, hogy az eddigi példás összefogásnak meglesz a gyümölcse most is.

- Ön mit tart a legfontosabbnak egy fiatal énekesnél? Névadóként, zsűrielnökként milyen előadókra adja a voksát?

- A kérdésében benne rejlik a válasz: az előadást, hogyan tudják a zeneszerző által leírt darabot újra és újra megszólaltatni. A zsűri különböző nemzetiségű és foglalkozású tagokból áll, egy a közös: szeretik az énekeseket, és sok közülük volt vagy van a munkájuk révén a különböző színházakhoz. Mint zsűrielnök – ha úgy látom, hogy érdemes –, néha élek a dupla szavazattal. De eddig még nem volt rá szükség itthon. Szenvedélyesen harcolok nemcsak a jó énekesekért, hanem a korrekt lebonyolításért is, itthon és külföldön egyaránt. Ezért akadt már néha problémám, nem is egy helyen. De nem bírom az igazságtalanságot, és e téren nem ismerek tréfát, tegyék ezt bárhol a világban, velem, vagy éppen mással.

- Számos bírálóbizottságba hívják, a világ különböző pontjaira. Hogyan látja, milyen a mai fiatal énekesgeneráció? Melyek az erényeik és a gyengeségeik?

- Néhány észrevételemet foglalnék itt össze, minden rendszerezés nélkül. Számos esetben tanácsolom például a növendékeimnek, hogy egyelőre tegyék félre a hozott anyagot, nem kell azon minden nap rágódni, később elővesszük újra, és rögtön más megvilágításban fogjuk látni a szerző elképzelését. Sokszor azt tapasztalom, hogy hiányoznak a középfekvésben lévő hangok, pedig azokra kell építeni a magasságot. S meg kell találni az a hangerőt, amiből pianót vagy fortét lehet levegőadagolással képezni. Nagyon kevesen ismerik a jó lélegzést, a levegő folyamatos beosztását, a támaszt. A szöveg megértésére és a kiejtésére is több időt kellene fordítani. Egy áriát nemcsak elkezdni, de befejezni is tudni kell, közben pedig a darabban lévő érzelmi állapotot is megmutatni. Egy versenyen csak a teljes opera ismeretében lehet kiállni, és nem szabad a véletlenre bízni a megoldásokat. S azt is látom, hogy a fiatalok nem tudják, egy fellépésnél – mindegy, hogy hol kerül rá sor –, nagyon sok mindenre kell figyelni. Fontos az első pillanat, amikor bejön a színpadra: hogyan viselkedik, milyen ruhát visel, ezzel erősíti vagy éppen gyengíti az egyéniségét. Több alkalommal megkérdeztem, hogy milyen szerepet szeretne a fiatal előadó a színpadon elénekelni, és nem kaptam megfelelő választ, mert nem ismerték eléggé önmagukat, nem voltak tisztában azzal, hogy mire képesek ma és a tanulással hová juthatnának el. S azt kell mondjam, hogy a három alapszabályt nem ismerik:

adottság, tehetség és hit. A tehetségemet felhasználom az adottságom tovább fejlesztésére, a hit pedig szintén nagyon fontos, hiszen hinni kell magamban is.

- *Egy interjúban említette, nagyon lényegesnek tartja a fiatalok felkészítését az életre. Mi mindent tud ezért tenni? S hogy látja, könnyebb vagy nehezebb dolga volt önnek pályakezdőként?*

- Minden pályakezdőnek nehéz, amíg meg nem találja a helyét az életben. Teljesen mindegy, hogy az én időmben kezdett volna vagy most. Az adottságot kapjuk a Jóistentől, szüleinktől, a tehetségért pedig meg kell dolgozni, és ez a legnehezebb feladat. Okosan fel kell mérni, hogy kitől és hogyan kell megkapnunk azokat az információkat, amelyekre szükségünk van. Tájékozottnak kell lenni, hol melyik szerepkörben van hiány, milyen a kereslet, s persze azzal is tisztában kell lenni, hogy kitől és hol lehet tanulni. Egy fiatal énekessel tudnia kell, hogy szüksége van-e diplomára vagy inkább magánúton érdemes készülnie. Ezeket a kérdéseket a fiataloknak elsőként saját maguknak kell feltenniük. Az éneklés egy életforma, ami sok lemondással is jár. Be kell tartani a szabályokat, amivel ezt az életpályát fel lehet építeni. Fizikailag és lelkileg erősnek, állhatatosnak kell lenni, s persze mindezt a hit, a magunkba vetett hit tartja össze.

Tanárként a mi feladatunk, hogy ezeket a tehetségeket megtaláljuk. Erre is módot ad egy énekverseny. Remélem, hogy az újjáépült Operaházban lesz elég lehetőségük ezeknek a fiatal tehetségeknek, hogy megmutathassák oroszlánkörmeiket!

- *A Forbes Magazin 2017-ben is összeállította a legbefolyásosabb nők listáját, s a kultúra terén ön lett az ötödik. Emellett született még néhány évvel ezelőtt egy másik lista is, ahol az összes eddig operaénekes között is a negyedik helyet érte el. Hogyan tudott felépíteni két ilyen sikeres karriert?*

- A Forbes Magazin már a második úgynevezett karrieremet értékeli, míg a másik, egy régebbi összeállítás az énekesi pályafutásomat méltatja. Ez utóbbi terén férjemnek, Zoltánnak döntő szerep jutott. Ő volt a menedzserem, szervezte a fellépéseimet. Hosszú távra tervezett. Én azonban csak hat hónapra kaptam meg a testre szabott szerepeket, amelyekre fel kellett készülnöm, s az előadásokon maximális teljesítményt nyújtanom – mással nem is kellett törődnöm. Ez nagy erőt, nyugalmat adott, s – hála Istennek – a siker sem maradt el. A férjem ügyelt arra, hogy egyszerre kaphassam meg a legjobb zenekart, a legjobb karmestert, a legjobb partnereket, a legjobb rendezőt és a legjobb közönséget is. Erre remek példa, hogy amikor 1978. június 6-án A trubadúr Leonórájaként debütáltam – először énekeltem a milánói Scalában –, a partnereim között volt Ermanno Mauro, Fiorenza Cossotto, Sherrill Milnes, és Zubin Mehta vezényelte, Luchino Visconti

rendezte az előadást. Gondolom, a Scala zenekarát és közönségét nem kell külön bemutatnom... Ez a közös munkánk is olyan természetesen alakult ki, mint sok minden más az életünkben. Zoltán volt az, aki már 1968-ban, amikor elvégeztem a Zeneakadémiát, azt mondta, el kell mennünk külföldre, mert az a potenciál, ami bennem van, idehaza nem fog kiteljesedni. Igaza lett. A sikerért pedig mindent megtett. Ő talált rá Medák Sárira Londonban, aki aztán az egyik menedzserem lett, és 1972-ben ő intézte a kiutazásunkat Frankfurt am Mainba. Zoltán aztán Frankfurtban, majd Hamburgban főorvosként folytatta a sebészi munkáját. Közben tanított az egyetemen, és nemcsak a fellépéseimet, utazásaimat, hanem a család ügyes-bajos dolgait is szervezte, a hamburgi házunk fenntartását is kézben tartotta. Sikeresnek mondható, negyvenhárom éves pályafutásom után Zolival megállapodtunk abban is, ha együtt elhatározzuk, hogy egyszer befejezzük, akkor befejezzük. Így a csúcson hagytuk abba. Néha hiányzik, de tény, hogy visszaút az nincs. Aztán amikor hazatértem, s tanítani kezdtem, akkor elindult a második karrier. Engem most már az tart ébren, az hajt előre, hogy átadjam a bennem lévő tudást, hogy segítsek, hogy kinyissam a fejeket és a szíveket. Ne az irigység vezérelje az ifjú művészeket, hanem a tudás, a szeretet és a szépség. Az érdekel, hogy az embereket egy kicsit jobbra tegyem, hogy nyitottá váljanak és őszintén figyeljenek egymásra. Ez az én célom, és ez nem is kevés. Rengeteg munka, küzdelem és lemondás az énekesi pálya, ahol semmit sem adnak ingyen. Én megtanultam, megtapasztaltam, s ameddig az erőm engedi, ezt szeretném átadni, átadni, átadni...

- *Végigénekelte a világot, megkapott minden kitüntetést. Mi az, ami az embert ilyenkor még ösztönzi, s boldoggá teszi? Nem hiányzik a taps, az ünneplés?*

- Nem az ünneplés, a fellépés hiányzik. Az, amikor látom, hallom, hogy aki ott áll a színpadon, nem tudja megoldani a feladatát, no, akkor nagyon viszket a tenyerem, feléled bennem a versenyló ösztön, hogy igen, nekem kellene ott állnom és megmutatnom, hogyan kell ezt igazán csinálni. Az, hogy szívből szurkolok nekik, sajnos még nem segít, de boldog vagyok akkor, ha azt kapom, amit elvárok.

- *Szép jubileumot ünnepel idén, júniusban lesz 75 éves. Ha visszatekint az eltelt évtizedekre mivel elégedett, s mely téren akad hiányérzete?*

- Erre egyszer már azt feleltem: „Ha azt kérdezné a Jóisten, kezdjük-e előlről ugyanígy, azt felelném, rajta!” Még azt is mondtam, arra válaszolva, hogy csinálnék-e valamit másképp: nem.

Hiányérzetem az eddigi életemmel, pályafutásommal – bármilyen furcsán hangzik –, nincs. A férjem és a Jóisten eddig nagyon vigyázott rám. Hálás is vagyok érte!

- Születésnapjára most is különleges koncerttel készülnek, mint öt esztendővel ezelőtt?

- Olyan hangverseny, mint 2013-ban volt (Megtekinthető az összeállítás következő, VII. fejezetésben. A Szerk. megj.), biztosan nem lesz, némi készülődésről értesültem, hogy pontosan ki mit akar csinálni, azt még nem tudom. Mindenesetre a családdal együtt ünnepelni fogunk, férjem pedig – tudom – mint mindig, tartogat egy meglepetést a számomra.

- Úgy tudom, szép lemezsorozatot is összeállít a férje a korábbi előadásaiból. Hány album készült el eddig, s melyek következnek még?

- Talán vegyük segítségül Zoli naplóját, amelyben így ír erről a sorozatról: „Először csak egy normális, Lemezelő interjúműsornak indult, de Madarász Zsolt ötlete alapján sorozat született belőle: Marton Éva pályafutása live (élő) felvételeinek tükrében. Az elképzelést a Bartók Rádió vezetősége is támogatta, így került sor eddig kilenc, 90 perces adásra. R. Strauss és Marton:

Allein (2CD), R. Wagner és Marton: Mild und leise (4CD), G. Verdi és Marton: Santo di patria (4CD), vagy a G. Puccini és Marton/Vissi d'arte, vissi d'amore (4CD) összeállítások mellett akad, ami a következő címet viseli: Férfiak, akikkel szívesen énekeltem, vagy énekeltem volna. Remélem, így sikerül bemutatni Éva széleskörű, s itthon kevésbé ismert munkásságát. Egy-egy lemezcsokor összeállítása 4-5 hónapot vesz igénybe, s kizárólag élő felvételekből válogatok. Az alapot szolgáló összeállítás célja, hogy az így elkészült lemezcsomag – a tervek szerint – később a Zeneakadémia, Magyar Állami Operaház, Bartók Rádió, a Magyar Művészeti Akadémia, Széchényi és a Nemzeti Múzeum könyvtárába kerülne. A lemezek kereskedelmi forgalomban nem elérhetőek, kifejezetten archiválás céljára készülnek. Kiváló csapattal – Dvorák Zsuzsa, Juhász Miklós, Máté Éva Gyöngy – már jó két év munkáját fektettük a sorozatba, és remélem a hátra levő részeket még sikerül befejeznünk. Később az összes felvételt digitalizálni szeretnénk. A tervek szerint még júniusig, Éva születésnapjáig, talán sikerül tető alá hoznunk a Verismo és Marton Éva összeállítást is, s aztán – ha minden a maga útján megy – december táján kerülne sor Mozart, Beethoven műveire, valamint a II. bécsi iskola alkotóira. Ennyivel tartozom még, hogy kiteljesedjen munkám a »Császárné szolgálatában«. Különben ez lesz, ha egyáltalán elkészül, a könyvem címe is.”

VII.

MARTON ÉVA SZÜLETÉSNAPI GÁLAESTJE AZ OPERAHÁZBAN

A Zeneakadémia tanszékvezető egyetemi tanárának, a Corvin-lánc, a Kossuth- és Bartók-Pásztory-díjas énekművész hetvenedik születésnapja alkalmából nemzetközi sztárok és tanítványai részvételével rendeznek nagyszabású gálakoncertet rendeztek **2013. június 16-án a Magyar Állami Operaházban.**

Napjaink egyik legelismertebb hőstenorja, a Münchenben született, a Bajor Állami Operaházhoz világsztárként is szorosan kötődő Jonas Kaufmann három számot énekelt a Marton Éva 70. születésnapja alkalmából rendezett gálaesten. A koncert másik díszvendége Grace Bumbry volt. Az amerikai mezzo elsősorban Verdi-hősnőként vált világhírűvé, és az Operaházban Marton Évával együtt is fellépett: Offenbach *Hoffmann meséi* című művéből szólaltatták meg a Barcarolét a II. felvonásból.

A **Marton Éva-gálán** fellépett a művésznő több egykori és jelenlegi tanítványa, így Molnár Levente és Szabóki Tünde mellett Rácza Rita, Pataky P. Dániel és Vörös Szilvia is. A gálaest rendezője Káel Csaba, műsorvezetője dr. Batta András, a házigazda pedig Ókovács Szilveszter volt. Az ünneplés ezzel azonban nem ér véget, hiszen másnap, 2013. június 17-én Marton Éva egyik legendás alakítását, Ponchielli *La Giocondájának* 1986-os bécsi előadását vetítették az Operaházban

TELJES LEJÁTSZÁSI LISTA MEGTEKINTÉSE (24 szám)

- 01:13-13:01** Rossini: William Tell - Overture
- 13:42-21:42** Speech by Szilveszter Ókovács (General Director of the Hungarian State Opera)
& András Batta (Rector of The Liszt Academy of Music)
- 22:01-28:11** Tchaikovsky: Onegin - Lensky's Aria, Act II / Kuda, kuda (Dániel P. Pataky)
- 28:50-30:42** Speech by Szilveszter Ókovács
- 31:18-36:13** P. Anka/ C. Francois/ J. Revaux/ G. Thibault: My Way (Grace Bumbry) (guitar:
Sándor Szilvági, piano: Géza Köteles)
- 37:46-40:10** Speech by András Batta
- 40:27-45:04** Wagner: Tannhäuser - Wolfram's Aria, Act III / O, du mein holder Abendstern
(Gyula Orendt)
- 45:40-48:17** Speech by András Batta
- 48:28-54:35** Erkel: Bánk bán - Melinda's Aria, Act III / Álmodj szelíden, édesdeden (Rita
Rácz)
- 55:15-58:04** Speech by Szilveszter Ókovács
- 58:06-1:02:25** Rodrigo: Concerto d'Aranjuez - Aranjuez, Mon Amour (Grace Bumbry)
(guitar: Sándor Szilvági, piano: Géza Köteles)
- 1:04:04-1:07:27** Speech by András Batta
- 1:07:49-1:13:14** Wagner: Tristan und Isolde - Isolde's Love Death, Act III / Mild und leise -
Pas de deux (Lili Felméry & Bence Apáti)
- 1:14:08-1:16:34** Speech by András Batta
- 1:16:48-1:21:15** Verdi: Don Carlos - Eboli's Aria, Act III / O don fatale, o don crudel (Szilvia
Vörös)
- 1:22:23-1:24:51** Speech by Szilveszter Ókovács
- 1:25:10-1:30:14** Giordano: André Chénier Chénier's Aria, Act I / Un di all' azzurro spazio
(Jonas Kaufmann)
- 1:31:42-1:35:47** Speech by András Batta
- 1:36:02-1:43:48** R. Strauss: Ariadne auf Naxos - Zerbinetta's Aria / Großmächtige Prinzessin
(Rita Rácz) (piano: Géza Köteles)
- 1:44:35-1:46:28** Speech by Szilveszter Ókovács
- 1:46:42-1:53:24** Verdi: Don Carlos - Don Carlos-Posa Duet, Act II / Dio che nell' alma infon-
dere (Dániel P. Pataky, Gyula Orendt)
- 1:54:12-1:55:43** Speech by Szilveszter Ókovács
- 1:55:57-2:02:02** Wagner: Lohengrin - Lohengrin's Grail Narration, Act III / In fernem Land,
unnahbar euren Schritten (Jonas Kaufmann)
- 2:04:50-2:06:48** Speech by András Batta
- 2:07:18-2:10:12** Puccini: Tosca - Tosca's Aria, Act II / Vissi d'arte (Eva Marton)
- 2:12:20-2:15:54** Lehár: Das Land des Lächelns - Su Chong's Aria, Act II / Dein ist mein gan-
zes Herz (Jonas Kaufmann)

Az ismeretető a Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetem honlapjáról, a gálakoncert műsorát és felvételét a YouTube-ról vettük át.